

AKTINES

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● «ΙΣΧΥΡΟΙ... ΚΑΙ ΝΕΝΙΚΗΚΑΤΕ» (Γ.Β.Μ.).....	105
● ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΑΤΗΝ ΩΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ (Βασ. Κ. Σταθάκη)	107
● ΔΥΟ ΣΤΑΥΡΟΑΝΑΣΤΑΣΙΜΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ (Ι. Α. Νικολαΐδη).....	110
● ΣΤΑΥΡΑΝΑΣΤΑΣΙΜΗ ΠΑΝΑΓΙΑ (Νίκου Θ. 'Αρβανίτη).....	117
● Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΖΩΝΤΑΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ Η ΠΙΣΤΗ (Θ. Β. Κετσέα)	123
● ΠΡΟΣΜΟΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΗ (ποίημα Χαράς Κρίσπου).....	126
● Η ΣΙΩΠΗ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ (Δημ. Κ. Κουτσουλέλου).....	127
● ΘΑ ΞΕΧΕΙΛΙΣΟΥΝ (ποίημα Γ. Βερίτη).....	128
● ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΛΑΟΣ ΜΟΥ, ΤΙ ΕΠΟΗΣΑ ΣΟΙ; (Πανορμίτη)	129
● ΣΧΟΛΙΑ (Βασ. Κ. Σταθάκη).....	130
● ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. 'Επικοινωνίας τής Χ.Ε.Ε.).....	133

ΕΤΟΣ 72ον

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

ΑΡΙΘ. 700

ΕΥΡΩ 1,50

**Πρός τούς κ.κ. Συνδρομητάς
τῶν « Ἀκτίνων »**

Μέ τήν ἑναρξη τοῦ νέου ἔτους ὑπενθυμίζομε στούς φίλους συνεργάτας
– συνδρομητάς μας, τήν ἀνάγκη νά ἀνανεώσουν ἐγκαίρως τή συνδρο-
μή τους γιά τό ἔτος 2009.

Ἡ συνδρομή διά τό 2009 εἶναι ΕΥΡΩ 15.

Παρακαλοῦμε διά τήν ἐγκαιρον καταβολήν τῆς συνδρομῆς ὥστε νά συνε-
χίζεται τακτικά καί ἀπρόσκοπτα ἡ κυκλοφορία τῶν « Ἀκτίνων ».

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΟΥΣ 2009

Ἑσωτερικοῦ: ΕΥΡΩ 15 - Κύπρου: ΕΥΡΩ 20 -

Ἐξωτερικοῦ γενικῶς: ΕΥΡΩ 30

Ἡ συνδρομή καταβάλλεται στά γραφεῖα μας, Ἀθηνῶν (Καρύτση 14),
Θεσσαλονίκης (Ἀγίας Σοφίας 41). Ἡμπορεῖ ἐπίσης νά ἀποστέλλεται
διά ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς εἰς τό Γραφεῖον μας τῶν Ἀθηνῶν (Κα-
ρύτση 14 – 105 61 Ἀθήνα).

Εἰδικῶς οἱ συνδρομηταί μας τῆς ἐπαρχίας ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν
συνδρομή τους, ἔναντι κανονικῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς, εἰς τούς
ἐθελοντάς ἀντιπροσώπους ἢ συνεργάτας μας στίς πόλεις ὅπου ὑ-
πάρχουν.

Οἱ συνδρομηταί μας τοῦ ἐξωτερικοῦ παρακαλοῦνται εἰς τās ἐπιταγάς
των νά ἀναγράφουν εἰς διαταγή τῆς «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΑΚΤΙ-
ΝΕΣ» καί ὄχι στό ὄνομα τοῦ περιοδικοῦ.

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Ἔτος 72ον

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

Ἀριθ. 700

«ΙΣΧΥΡΟΙ... ΚΑΙ ΝΕΝΙΚΗΚΑΤΕ»

Δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ἡ Πατρίδα μας βαδίζει τόν Γολγοθά της. Μόνιμος, θά λέγαμε γι' αὐτήν ὁ ἀνηφορικός αὐτός δρόμος πού ὁδηγεῖ στόν μαρτυρικό σταυρό.

Αὐτό δέν φανερώνει ἡ μαρτυρική ἱστορία της; Πολλές φορές ὁ φαρισαϊσμός τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, τῆς δημιουργήσαν ἕνα ὀδυνηρό Γολγοθά. Καί πολλές ἄλλες, εὐεργετημένοι ἀπό τίς θυσίες της λαοί, τήν φόρτωσαν μέ τόν σταυρό, τήν κάρφωσαν πάνω στό ὀδυνηρό ξύλο, τήν πότισαν μέ τή χολή καί τό ξίδι τῆς ἀχαριστίας, τήν περιέπαιξαν μέ τίς ἀνακολουθίες τους, τήν προσηλάκισαν μέ τήν κακότητά τους.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδας μιά συνεχῆς πορεία μαρτυρίου, σταυροῦ καί θυσίας. Καί δέν εἶναι μόνο ὁ βαρὺς σταυρός πού τῆς προσφέρουν οἱ ἐχθροί της. Αὐτόν, ὅσον ὀδυνηρός καί ἄν εἶναι, τόν ὑπομένει καρτερικά καί τόν ἀντιμετωπίζει μέ δύναμη.

Ὑπάρχει ὅμως καί ἕνας ἄλλος σταυρός, ὑπάρχουν τά ἄλλα ἀκάνθινα στεφάνια πού τίς πλέκουν τά ἴδια τά παι-

διά της. Ὑπάρχουν τά κατάπικρα ποτήρια τῆς χολῆς πού τήν ποτίζουν ἐκείνοι πού θά ἔπρεπε νά τήν δροσίζουν καί τήν ἀνακουφίζουν. Αὐτός εἶναι ὁ πόνος ὁ πιό μέγας καί ἀβάσταχτος πού τήν γονατίζει καί τήν ἐμποδίζει στή πορεία της.

Σταυρός δέν εἶναι σήμερα, ὅπως ἦταν καί χθές, γιά τήν πατρίδα μας ἡ διχόνοια καί ἡ ἀσυνενοησία τῶν παιδιῶν της πού διχάζονται σέ ἀλληλοεξοντωνόμενες ομάδες; Ἀκάνθινο στεφάνι στό τιμημένο μέτωπό της καί λόγχη στήν πλευρά της δέν εἶναι ἡ ὑπονόμηση καί ἡ διαφθορά τῆς νέας γενιᾶς μέ τίς ἀδιάντροπες ἐκπομπές τῆς ἀναισχυντίας; Κατάπικρη χολή στά χεῖλη της δέν εἶναι ὁ ἀφόρητος κιτρινισμός τοῦ ἐντύπου πού δηλητηριάζει τά ἰδανικά, τήν πίστη καί τόν ἀγνό ἐνθουσιασμό τῆς νεολαίας μας; Πορεία μαρτυρίου δέν εἶναι ὁ ἀναρχισμός, ἡ κατάργηση κάθε κύρους, ἡ ἀντιστροφή καί διαστροφή τῶν πνευματικῶν καί ἠθικῶν ἀξιών, ἡ ἐξύμνηση τοῦ αἰσθησιασμοῦ, τοῦ ὕλισμοῦ καί τοῦ ἀθεϊσμοῦ, ἡ πολεμική ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς πίστεως;

* * *

Ταλαίπωρη Ἑλλάδα πού μερικά παιδιά σου φιλοδόξησαν νά σέ μεταβάλουν σέ ἀνυπόληπτο οὐραγό σ' ἓνα κόσμο πού παραπαίει! Ἀνερμάτιστες ψυχές πού προβάλλουν τήν ἠθική τους γυμνότητα καί προσπαθοῦν νά τήν δικαιολογοῦν μέ φτηνές φλυαροθεωρίες περί προόδου, τέχνης, ἐλευθερίας. Λησμονοῦν μιὰ δοξασμένη ἱστορία αἰώνων, διαγράφουν μιὰ τιμημένη παράδοση πίστεως καί ἰδανικῶν, εἰρωνεύονται μιὰ μεγαλειώδη συμπόρευση θρησκείας καί πατρίδας, πού ἔκαναν τή φυλή μας νά ἐπιζηῇ καί νά μεγαλουργῇ σέ πείσμα τῶν ἐχθρῶν της.

Καί κραυγάζουν μέ ἀφρισμένα στόματα καί ὑψωμένες γροθιές, ὅπως ἄλλοτε ὁ ἄβουλος ὄχλος μπροστά στό Πραιτώριο. Καί ζητοῦν νά σταυρώσουν τόν Χριστό μέσα στίς ψυχές καί νά ἐλευθερώσουν τόν Βαραβᾶ, τήν ὠμήβια, τήν καταπάτηση τῶν ἀξιών, τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, τῆς ἀξιοπρεπείας καί τῆς τιμῆς. Ὁ σύγχρονος ὕλισμός, μέ τήν ἀπληστία καί τόν καιροσκοπισμό πού δημιουργεῖ, οἱ ἀντιχριστιανικές προπαγάνδες, τό φουσκωμένο ρεύμα τῶν αἰρέσεων, ἀπειλοῦν νά πνίξουν στά θολά νερά τους κάθε ἀνθρωπιστική καί πολιτιστική ἀξία πού ἔφερε ὁ Χριστιανισμός.

* * *

«Ὁ Χριστός βρίσκεται σέ ἀγωνία ὡς τό τέλος τοῦ κόσμου» εἶχε πεῖ ὁ Πασκάλ. Ἡ ἀγωνία τοῦ Χριστοῦ παρατείνεται στούς αἰῶνες. Δέν σταμάτησε στόν κῆπο τῶν ἐλαιῶν οὔτε ἔκλεισε στό φρικτό μαρτύριο τοῦ Γολγοθᾶ. Ἀγωνιᾷ καί σήμερα ὁ Χριστός γιά τά παιδιά Του πού παρασύρονται καί πέφτουν θύματα τῆς ἀπατηλῆς ἀμαρτωλῆς ζωῆς. Ἀγωνιᾷ ὁ Χριστός καί γιά τή χώρα μας, πού ἔδωσε στήν Ἐκκλησία Του τόσους ἀ-

γίους καί σοφοὺς καί μάρτυρες καί φλογεροὺς ἱεραποστόλους καί σήμερα σ' ἓνα μεγάλο βαθμό ἀπομακρύνεται ἀπό κοντά του. Ἀγωνιᾷ ὁ Χριστός γιά τοὺς πνευματικούς ἡγέτες, γιά ὅλους τοὺς πιστοὺς, πού ἔπρεπε νά εἶναι «φῶς τοῦ κόσμου» καί αὐτοὶ κατάντησαν καπνισμένοι δαυλοί· πού ἔπρεπε νά εἶναι «ἄλας τῆς γῆς» καί αὐτοὶ ἐγιναν «μωραμένο ἀλάτι» πού «εἰς οὐδέν ἰσχύει ἐτι εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω καί καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων» (Ματθ. ε' 13).

* * *

Ἀλλά καί ἂν τό κακό φαίνεται πρὸς στιγμή νά ἐπικρατῇ ἢ καί γιά περισσότερο διάστημα νά βιασλεῖ, φαινομενικῇ εἶναι ἡ κυριαρχία του. Τόν Γολγοθᾶ διαδέχεται ἡ Ἀνάσταση καί τόν τάφο ἡ νέα ἀναστημένη ζωή. Ὁ θρίαμβος τῆς πίστεως, τῆς ἀλήθειας, τῆς δικαιοσύνης εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ βεβαιότητα. Ἡ πίστη νικᾷ τόν κόσμο καί τίς πλεκτάνες τοῦ Πονηροῦ, διαλύει τό ψέμα καί κάνει τήν ἀλήθεια νά ἀκτινοβολῇ μέ ὅλη τήν ἀστραφτερή της ὁμορφιά.

Ἄν ἡ ἀμαρτία εἶναι μιὰ πραγματικότης, ἀλλά καί ἡ ἀρετὴ εἶναι ἐπίσης μιὰ ἀδιαμφισβήτητη βεβαιότης. Ἐνα προσεκτικὸ μάτι θά μπορούσε νά διακρίνῃ πίσω ἀπὸ τόν ἐντυπωσιασμό τῆς κακότητος, ἓνα ὁλόκληρο κόσμο ἀρετῆς πού ἐργάζεται μέ αὐταπάρνηση τά ἔργα τῆς ἀγάπης στόν σύγχρονο κουρασμένο καί ἀπογοητευμένο ἄνθρωπο. Ὑπάρχει καί σήμερα μιὰ νεολαία ἀγνή, ἀγωνιστική, πού δέν ἔσκυψε νά προσκυνήσῃ τά σύγχρονα ψευτοεἰδωλα τῆς ντροπῆς, ἀλλά προχωρεῖ μέ τό μέτωπο ψηλά γιά τήν ἀναγέννηση αὐτοῦ τοῦ τόπου. Εἶναι ἡ ἐλπίδα τοῦ κόσμου, οἱ υἱοὶ τῆς Ἀναστάσεως πού ἀκοῦνε νά ἀντηχῇ στήν καρδιά τους ἡ φωνή τοῦ «μαθητοῦ τῆς βροντῆς»: «ἰσχυροὶ ἐστε... καί νενικήκατε τόν πονηρόν» (Α' Ἰωάν. β' 14).

G.B.M.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΑΤΝΗ ΩΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ

Χαρακτηριστική κατάσταση της επίγειας πορείας του 'Ιησοῦ ἀπὸ τὴν γέννησίν Του μέχρι τὸν σταυρικό θάνατο καὶ τὴν ἔνδοξον Ἀνάστασίν Του εἶναι ὁ διωγμός, ἡ ἀνασφάλεια, ἡ προσφυγιά, ἡ ἐχθρική πρὸς Αὐτόν πρόθεσις. Ἐνῶ ἐπέκειτο ἡ γέννησίν Του αὐτοκρατορική ἐντολή ὥριζε τὴν ἀπογραφὴ τῶν ὑπηκόων τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας στὸν τόπο τῆς καταγωγῆς των.

Ὑποχρεωμένοι ἐκ τοῦ νόμου ἡ Μαρία καὶ ὁ Ἰωσήφ ἔρχονται νὰ ἀπογραφοῦν στὴν Βηθλεέμ. Ἀλλὰ ἐκεῖ γι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει «τόπος ἐν τῷ καταλύματι» καὶ ἔτσι ἀναγκάζονται νὰ στεγασθοῦν προσωρινὰ σὲ ἓνα σταῦλο, ὅπου καὶ γεννιέται ὁ 'Ιησοῦς. Δὲν πρόλαβαν νὰ τακτοποιηθοῦν σὲ κάποια κατοικία καὶ ἰδοὺ μὲ ἀγγελικό μήνυμα ἀναγκάζονται νὰ φύγουν μακριὰ σὲ ξένη χώρα γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν ἐγκληματική πρόθεσις τοῦ ἡγεμόνα Ἡρώδη γιὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ Θεοῦ Βρέφους. Μὲ τίς σημερινές ἀνέσεις στὰ ταξίδια, ἡ φυγὴ στὴν Αἴγυπτο τῆς Ἀγίας Οἰκογένειας ἦταν μιὰ μεγάλη ταλαιπωρία. Καὶ ὅταν ἐξέλιπε ὁ κίνδυνος αὐτὸς μετακαλεῖται ἡ Ἀγία Οἰκογένεια παρὰ Ἀγγέλου νὰ ἐπιστρέψει στὴν πατρική γῆ. Καὶ πάλιν ἐδῶ δὲν θὰ κατοικήσουν σὲ αὐτὴν διότι ὁ διάδοχος τοῦ Ἡρώδη ὁ υἱὸς του Ἀρχέλαος δὲν ἐγγυᾶται τὴν ζωὴ τοῦ Παιδιοῦ, ὁπότε ἔρχονται νὰ κατοικήσουν στὴν ἄσχημη μέχρι τότε Ναζαρέτ ὅπου θὰ διέλθει τὰ παιδικὰ του καὶ νεανικά χρόνια μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς δημόσιας

δράσεώς του. Κύρια περιοχὴ τῆς κηρυκτικῆς δράσεως τοῦ 'Ιησοῦ εἶναι ἡ Γαλιλαία ἐπαρχία ποὺ ἐγγυᾶται περισσότερη ἐλευθερία δράσεως ἀπὸ τὴν Ἰουδαία, ἔδρα τοῦ Ἰδουικοῦ κατεστημένου. Στὴν Γαλιλαία, ὅπου «ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς» (Ματθ. δ' 16).

Καὶ ὅταν πλέον μέσα στοῦ ὅλο κηρυκτικό του ἔργο ἔρχεται στὴν Ναζαρέτ νὰ ὁμιλήσει σὲ κατοίκους τῆς διατίθενται ἐχθρικά πρὸς αὐτόν καὶ μὲ τάση περιφρονησεως. «Οὐχ οὗτος ἐστὶν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας καὶ ἀδελφός 'Ιακώβου, καὶ Ἰωσὴ καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; Καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφοί αὐτοῦ ὧδε πρὸ ἡμᾶς;» (Μκ. 6 3). «Ἐδῶ ἔχουμε τὴν μόνη περίπτωσι σὲ ὁλόκληρη τὴν Καινὴ Διαθήκη, ὅπου χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος «τέκτων» γιὰ τὸν 'Ιησοῦ. Ἡ ἔννοια στὴν συνέχεια ποὺ βρίσκεται εἶναι ἐντονα ὑποτιμητική. Ἡ περιφρονητικὴ διάθεσι διασώζεται σὲ ὅλη τὴν ὡμότητα καὶ στὴν συνεχιζόμενη φράσι «ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας». Οἱ Ἰουδαῖοι δὲν συνηθίζουν νὰ ὀνομάζουν ἓνα ἄνδρα μὲ ἀναφορὰ τοῦ ὀνόματος τῆς μητέρας του, ἀλλὰ μόνον τοῦ πατρὸς του. Στὰ παράλληλα χωρία ὁ Λουκᾶς ἔχει «υἱὸς ἐστὶν τοῦ Ἰωσήφ» (Λουκ. 4. 22) καὶ ὁ Ματθαῖος «ὁ τοῦ τέκτονος υἱός» (Ματθ. 13, 55). Ἡ διάσωση τῆς φράσεως «ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας» ἀπὸ τὸν Μᾶρκο δικαιολογεῖται μόνον ὡς ἔκφρασι περιφρονησεως καὶ συνε-

πῶς ὡς δηλωτική ἐχθρικῆς διαθέσεως τῶν Ναζαρητῶν»⁽¹⁾.

Καί στήν συνέχεια οἱ Ναζαρηνοί «ἀ-
ναστάντες ἐξέβαλον Αὐτόν ἔξω τῆς πό-
λεως καί ἤγαγον Αὐτόν ἕως ὁφρύος τοῦ
ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο
ὥστε κατακρημνίσαι Αὐτόν» (Λουκ. 4,
20).

Μιά ἄλλη κατηγορία Ἰουδαίων, πού
ἀντιμάχετο τόν Ἰησοῦν εἶναι ὡς γνω-
στόν οἱ Φαρισαῖοι. Ἡ κακόβουλη ἐπί-
θεσή των ἐκδηλώνεται ὡς αἴτηση «ση-
μείου ἀπό τοῦ οὐρανοῦ» ὅπως δικαιού-
μεθα νά συμπεράνουμε ἀπό τήν φράση
«πειράζοντες αὐτόν». Ὁ Ἰησοῦς ἀπαντᾷ
στήν πρόκληση μέ μιᾶ ἀνεπιφύλακτη
καί ἀπόλυτη ἄρνηση ἐντονώτατα ὑπο-
γραμμισμένη: **ἀμήν λέγω ὑμῖν οὐ δο-
θήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον**
(Ματθ. 12, 39). Ἡ ἀπάντηση φανερώ-
νει τό ἀγεφύρωτο τοῦ χάσματος καί
ἐπαυξάνει τήν βεβαιότητα γιά τό ἀνα-
πόφευκτο τραγικό τέλος. Μετά ἀπό τό-
σα θαυμαστά ἔργα σέ ὅλα τά επίπεδα
τοῦ ζητοῦν «σημεῖον», πρᾶγμα πού ἀ-
ποδεικνύει τήν ἀθεράπευτη τύφλωσή
τους. Μία τέτοια πνευματική σκλήρυνση
θά ἀποβεῖ θεμελιώδης αἰτία στήν ἐκτέ-
λεση τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι οἱ τάξεις
τῶν πρεσβυτέρων ἀρχιερέων καί γραμ-
ματέων ὁμοῦ μετά τῶν Φαρισαίων, πα-
ρά τίς μεταξύ των διαφορές καί ἀντι-
θέσεις συμφωνοῦν στήν ἀπόρριψη τοῦ
Ἰησοῦ καί μέγα χάσμα μεταξύ αὐτοῦ
καί τῶν θρησκευτικῶν διδασκάλων καί
τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραήλ ὑφίσταται.
Ἔτσι προετοιμάζεται τό ἔδαφος γιά τό
ἐπόμενο βῆμα, τό ὁποῖο εἶναι καί τό

τελικό, ἡ φυσική ἐξόντωση τοῦ Ἰησοῦ.
Καί μετά ἀπό μία παρωδία δίκης ἡ
κατάληξη εἶναι μία προειλημμένη ἀπό-
φαση γιά σταυρικό θάνατο.

Ἀλλά τότε τό Ἰουδαϊκό Ἔθνος δέν
εἶχε δικαστική αὐτοτέλεια, γι' αὐτό δέν
εἶχαν τό δικαίωμα νά ἐπιβάλουν τήν
ποινή τοῦ θανάτου. Ἔτσι στήν περι-
πτωση πού θά ἔπρεπε νά ἐκτελεσθεῖ μιᾶ
θανατική καταδίκη, ἔπρεπε νά τήν ἐπι-
κυρώσει ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ρωμαϊκοῦ
κράτους καί νά διατάξει τήν ἐκτέλεσή
της. Γι' αὐτό ξανάδεσαν τόν Ἰησοῦ καί
τόν ἔφεραν στό Πραιτώριο, ὅπου ἐδί-
καζε ὁ Πιλάτος. Ἐκεῖ συνεχίζεται ἡ
διαδικασία μέ ἐναλλασσόμενες φάσεις
μέχρις ὅτου καταλήξει ὁ Πιλάτος στήν
ὀριστική του ἀπόφαση. Στήν πρόθεσή
του νά ἐλευθερώσει τόν Ἰησοῦ μέ βάση
τό ἔθιμο τῆς ἀπαλλαγῆς ἐνός καταδίκου
μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἑορτῶν τοῦ Ἰου-
δαϊκοῦ Πάσχα ὁ Πιλάτος ἔθεσε τό ἐρώ-
τημα στό συγκεντρωμένο πλῆθος: «Τίνα
θέλετε ἀπό τοὺς δύο ἀπολύσω ὑμῖν;
τόν Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τόν λεγόμενον
Χριστόν;». Ἀλλά ὁ Πιλάτος δέν εἶχε
λογαριάσει σωστά· ὁ λαός δέν εἶπε ὅ,τι
σκεπτόταν. Ἡ μᾶλλον καλύτερα, αὐτοί
πού ἦσαν συγκεντρωμένοι μπροστά στό
Πραιτώριο δέν ἦσαν ὁ πραγματικός
λαός, οἱ σοβαροί καί οἱ τίμιοι, οἱ ἐργα-
τικοί καί πονεμένοι νοικοκυραῖοι, ἀλλά
ὄχλος. Τό Ἰουδαϊκό Συνέδριο εἶχε προ-
βλέψει νά εἶναι παρόντες ὅσοι θά τοῦ
ἦταν χρήσιμοι καί οἱ βαλτοί δούλεψαν
ὅσο μπορούσαν ἀνάμεσα στόν ὄχλο. Γι'
αὐτό ὅλοι φώναζαν: τόν Βαραββᾶν. Ἀ-
σφαλῶς ὁ ὄχλος αὐτό δέν ἦταν τό με-
γάλο πλῆθος τό ὁποῖο πρὸ ὀλίγων ἡμε-
ρῶν εἶχε ὑποδεχθεῖ στήν ἀγία πόλη με-
τά βαῖτων καί κλάδων μέ θριαμβευτικό
τόνον τόν Ἰησοῦ.

(1) Δημητρίου Τρακατέλλη: «Ἐξουσία καί Πάθος».
Ἐκδόσεις Δόμος, Ἀθήνα ἔτος 1983 σελ. 88-89.

Τά γεγονότα παίρνουν στην συνέχεια τόν δρόμο τους. 'Ακολουθεί ή μαρτύρωση, ό Σταυρός, ό θάνατος, ή τριήμερος ταφή καί ή ένδοξη 'Ανάσταση.

Μετά τήν 'Ανάληψη έπεται ή Πεντηκοστή μέ τήν 'Ιδρυση τής 'Εκκλησίας του Χριστού. 'Ο 'Ιησοϋς διώκεται έκ νέου στό πρόσωπο τών μαθητών του καί τών πιστών τής πρώτης 'Εκκλησίας. Οί Πράξεις τών 'Αποστόλων περιγράφουν τά γεγονότα αυτά καί τούς διωγμούς τούς όποιους υφίσταται καί ό έκ τών κορυφαίων 'Αποστόλων, ό θεϊός Παϋλος.

Καί όταν ή πρώτη αποστολική γενεά μέ τήν πάροδο του χρόνου έκλείπει ή 'Εκκλησία του Χριστού καί γιά διάστημα τριών αιώνων εϋρίσκεται σέ διωγμό από τήν ρωμαϊκή εξουσία μέχρι τό έτος 313 μ.Χ. μέ τήν έκδοση του διατάγματος τών Μεδιολάνων από τόν Μέγα Κωνσταντίνο. Τοϋτο δέν σημαίνει ότι ή 'Εκκλησία Χριστού έπαυσε έκτοτε διωκομένη. Σέ όσες έπόμενες περιστάσεις καί υπό διαφόρους αίτίες τοϋτο επαναλαμβάνετο καί πάλι.

'Αναγόμενοι στους νεώτερους χρόνους αναφέρουμε ένδεικτικά τήν περίοδο τής Τουρκοκρατίας μέ τό νέφος τών νεομαρτύρων. 'Αλλά καί ό είκοστός αιώνας δέν υστερεί σέ παρόμοια γεγονότα. 'Η επικράτηση του άθεϊστικού καθεστώτος του μαρξισμού στίς χώρες του λεγομένου υπαρκτού σοσιαλισμού καί γιά πολλές δεκαετίες υπήρξε αίτία γιά νέους διωγμούς τών όρθοδόξων χριστιανών στά στρατόπεδα συγκεντρώσεως, στά περίφημα Γκουλάγκ.

Θά περίμενε κανείς ότι μέ τήν κατάρρευση πρό είκοσαετίας αυτών τών καθεστώτων θά επίθετο ένα τέρμα στους διωγμούς αυτούς. Καί όμως στό πρώτο σχόλιο μέ τίτλο: «ό διωκόμενος

χριστιανισμός» τής στήλης επί τών γεγονότων του φύλλου του περιοδικού «ΖΩΗ» τής 29ης 'Ιανουαρίου τ.έ. αναγράφεται: «Πολύ διαφωτιστικά καί αποκαλυπτικά τά στοιχεία που παρουσιάστησαν πρόσφατα μέ τήν ευκαιρία του έορτασμού τής θείας γεννήσεως του Σωτήρος Χριστού. Δυστυχώς ό έορτασμός αυτός καί τό κοσμοσωτήριο μήνυμα τής ένανθρωπήσεως του Κυρίου μας δέν είναι δεδομένο γιά πολλούς χριστιανικούς λαούς ανά τήν υφήλιον. 'Ο χριστιανισμός αντιμετωπίζει σήμερα τίς περισσότερες διώξεις από κάθε άλλη θρησκεία στόν κόσμο. "Όπως προκύπτει από έρευνα διεθνών οργανώσεων τό 80% τών πιστών που διώκονται παγκοσμίως είναι χριστιανοί... Σέ πάνω από 50 χώρες του πλανήτη οι χριστιανοί βιώνουν τήν καταπίεση τών θρησκευτικών τους έλευθερών από μαρτυρίες γιά σταύρωση Χριστιανών στή Βόρεια Κορέα καί τήν θανατική ποινή που επιβάλλεται σέ όσους άλαξοπιστήσουν στήν Σαουδική 'Αραβία, έως τή μαζική δίωξη τών Χριστιανών του 'Ιράκ καί τήν καταπάτηση τών θρησκευτικών έλευθεριών τών Χριστιανών στήν Τουρκία, στήν Αίγυπτο, στό Μαρόκο, στό Πακιστάν ή στήν 'Ινδία». Σαφής ή προτροπή του 'Αποστόλου Παύλου πρós όλους μας: Νά θυμώσαστε τούς φυλακισμένους γιά τόν Χριστό σάν νά είσατε έσεις στήν φυλακή, τό ίδιο νά κάνετε καί γιά όσους υποφέρουν γιά τήν πίστη, γιατί αυτά μπορεί νά συμβοϋν καί σέ σās αύριον».

Παρ' όλες αυτές τίς διώξεις ισχύει κατά τρόπον άδιαφιλονίκητο τό ρηθέν παρά Κυρίου γιά τήν 'Εκκλησία: «Πύλαι άδου ου κατισχύσουσιν αυτής».

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΔΥΟ ΣΤΑΥΡΟΑΝΑΣΤΑΣΙΜΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ^(*)

Σ' έναν κόσμο που ζεῖ μέσα στήν πλάνη, τήν ἀπάτη καί τίς αὐταπάτες του, τήν ὥρα που μᾶς κατακλύζουν οἱ συμβατικότητες τῆς καθημερινότητας μέ τά κομψά «κατά συνθήκην ψεύδη» καί τίς εὐκολες ρητορίες, τό θέμα τοῦ παρόντος συνεδρίου ἔρχεται νά ἀφυπνίσει τή συνείδησή μας παίρνοντας τή μορφή ενός λυτρωτικοῦ μηνήματος. «Ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ». Ὅσο βραχύλογη καί πυκνή εἶναι ἡ φράση, τόσο μπορεῖ νά ἀποβεῖ οὐσιαστική καί δραστική, ἀφοῦ οἱ θεμελιώδεις ἐννοιες που περιλαμβάνει ὀριοθετοῦν ἕνα συγκεκριμένο τρόπο βιοτῆς. Δέν πρόκειται φυσικά γιά ἕνα φραστικό πυροτέχνημα, παρὰ γιά δύο σταυροαναστάσιμες πραγματικότητες: τήν Ἀλήθεια καί τήν Ἀγάπη σέ σχέση ἀλληλεξάρτησης καί ἀλληλοσυμπλήρωσης. Μέσα στό πλαίσιο αὐτό θά προσπαθήσω νά καταθέσω καί τή δική μου μαρτυρία. Ἐκ προοιμίου πάντως σημειώνω ὅτι ὁ περίφημος στίχος τοῦ Καβάφη «Πάντοτε τήν ἀλήθεια ὀμιλοῦντες, πλὴν χωρὶς μίσος γιά τοὺς ψευδομένους» συγκρινόμενος μέ τήν παύλεια ρῆση ἀκούγεται τόσο φτωχός καί ἄσημος, ὅσο μιὰ ὁποιαδήποτε ἠθικιστική προτροπή.

Ἐτυμολογικά ἡ λέξη ἀλήθεια εἶναι σύνθετη. Σχηματίζεται ἀπό τό οὐσιαστικό λήθη καί τό στερητικό μόριο α. Ἐπομένως ἀλήθεια σημαίνει μὴ λήθη,

διαρκή δηλ. καί ἄσβηστη μνήμη. Ἀσφαλῶς δέν ταυτίζεται μέ τήν ἀνάμνηση ἢ τήν ὑπόμνηση καί πολύ λιγότερο μέ τήν ἀπομνημόνευση. Οὔτε ἐξαντλεῖται στή σταθερή ἔστω κατοχή κάποιων γνώσεων ἢ καί ἐμπειριῶν. Ἀναφέρεται στά ἀκατάλυτα ριζώματα τῆς ζωῆς, τά διαιώνια, που ξεπερνοῦν τά ὅρια τοῦ χρόνου καί τοῦ χώρου: Θεός, ἄνθρωπος, πτῶση, σωτηρία, σταυρός, ἀνάσταση. Κάτι περισσότερο: ἡ Ἀλήθεια δέν εἶναι ἀπλῶς ἕνας φιλοσοφικός ἢ στενότερα ἕνας ἠθικός ὅρος. Κατά τήν πίστη μας εἶναι Πρόσωπο, γι' αὐτό τό μεγάλο της εἶναι ἀνυπερέβλητο. Κυριολεκτικά Ἀλήθεια εἶναι τό ὄντως ὄν. Αὐτό ἀγωνίζεται μέσ στοὺς αἰῶνες νά τό συλλάβει καί νά τό ἐρμηνεύσει ὁ ἀνθρώπινος νοῦς μέ τή φιλοσοφική βάσανο. Τό ἔχει πετύχει; Τό πλῆθος τῶν ἀντιφατικῶν καί ἀλληλοαναιρουμένων θεωριῶν καί ἐκδοχῶν ἀπαντᾷ μέ ἕνα κατηγορηματικό ΟΧΙ. Καί τοῦτο, διότι εἶναι ἀδύνατο ὁ περιορισμένος νοῦς τοῦ ἀνθρώπου νά πιάσει τό ἀσύλληπτο, νά φτάσει τό ἀπροσπέλαστο, δηλαδή τό ἄπειρο. Γι' αὐτό καί ὁ πιό ὀξύνους, ὁ πιό διορατικός διανοητής, ὅποιος κι ἂν εἶναι, παρὰ τίς διεισδυτικές συλλογι-

(*) Ἡ ὁμιλία ἐκφωνήθηκε στίς 5.10.2008 κατά τή γενική συνέλευση τῆς Ὁμοσπονδίας Συνεργαζομένων Χριστιανικῶν Σωματείων «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος».

στικές προσεγγίσεις του, παρά τὰ θαν-
μαστά, ἂν θέλετε, πνευματικά του ἄλ-
ματα, ἐκφράζει κάθε φορά ἓνα μέρος
τῆς Ἀλήθειας, ἐκεῖνο πού μπόρεσε νά
συλλάβει καί νά βιώσει ὁ ἴδιος ὡς ἓνα
πεπερασμένο ἄτομο. Ἀπ' ἐκεῖ καί πέρα
ὅμως εἶναι βέβαιο ὅτι ὑψώνεται ἀνυ-
πέρβλητος ἓνας «φράχτης», ὅπως ἔλεγε
ὁ αἰείμνηστος Ἀλέξανδρος Τσιριντάνης.
Ποῦ καταλήγουμε λοιπόν; Μᾶς χρειά-
ζεται ἡ Ἀποκάλυψη. Μόνον αὐτὴ διευ-
ρύνει τοὺς ὁρίζοντες κι ἔτσι κατορ-
θώνει ὁ ἄνθρωπος νά ὑπερβεῖ τόν
«φράχτη» καί ν' ἀκούσει «ἄρρητα ρή-
ματα» σάν τόν Παῦλο, ἢ νά δεῖ ὑπερ-
βατικά θεάματα σάν τόν Ἡσαΐα.

Ὡς συνέχεια καί συνέπεια τῶν ἀνω-
τέρω, ἃς ἔρθουμε σέ κάποια σημειολο-
γικά περιστατικά Ἀποκάλυψης. Ἀπα-
ραίτητη ἡ ἱστορική διαδρομὴ στὰ γεγο-
νότα. Ὁ διαβόητος Πιλάτος ἀνακρίνον-
τας τόν Κύριο σέ σχετικὴ ἐρώτησή του
πῆρε τὴν ἀπάντηση «Ἐγὼ εἰς τοῦτο γε-
γέννημαι καί εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τόν
κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ.
Πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου
τῆς φωνῆς. Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· τί
ἐστὶν ἀλήθεια; Καί τοῦτο εἰπὼν πάλιν
ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους». Πολλοί
ἀναγνώστες τοῦ χωρίου αὐτοῦ ὑπο-
στηρίζουν ὅτι μέ τὴν ἐπιπόλαιη βιασύνῃ
τοῦ Πιλάτου χάθηκε ἡ εὐκαιρία νά ἀ-
κουστεῖ ἡ ἀπόκριση τοῦ Κυρίου στό
καίριο ἐρώτημα. Αὐτὰ λέγονται βέβαια
ἀπὸ ἐκείνους πού περίμεναν ἓναν ὀρι-
σμό τῆς ἀλήθειας, ἐνδεχομένως σέ στύλ
ἀριστοτελικό. Κι ὅμως ὁ Κύριος εἶχε
δώσει σέ ἄλλη περίσταση τὴν ἀπάντηση,
ἀλλὰ σέ διάσταση βιωματική, ὑπαρξια-

κή. «Ἐγὼ εἰμί ἡ ὁδὸς καί ἡ ἀλήθεια
καί ἡ ζωή». Ἐπίσης λίγες ὥρες νωρίτε-
ρα σέ ἄλλο ἀκροατήριο, κατὰ τὴν ἀρ-
χιερaticή προσευχή, ἀπευθυνόμενος
πρὸς τόν Πατέρα εἶχε πεῖ: «Ὁ λόγος
ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστων». Ἴδου λοιπόν ἡ
ἀλήθεια, ἰδοὺ τὸ Πρόσωπο. Κάθε ἐπὶ
πλέον ἀνάλυση ἢ ἐμβάθυνση εἶναι ἄ-
καρπη. Γιά μᾶς τοὺς χριστιανούς μί-
α εἶναι ἡ ἀδιαίρετη, ἡ ἀκέραια Ἀλήθεια:
ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἴδιος ὁ Χριστός.
Γι' αὐτὸ μέσα στὴν ἱστορία τῆς ἐκκλη-
σίας κάθε φορά πού σημειώνεται κά-
ποια παρέκκλησι ἀπὸ τὸ κομβικὸ αὐτὸ
σημεῖο ἔχουμε τὸ φαινόμενο τῆς αἵρε-
σης.

Τόλμησα νά προφέρω μιὰ βαριά
φράση: «Γιά μᾶς τοὺς χριστιανούς», εἴ-
πα. Μὲ ἀφετηρία πάντα τόν ἑαυτὸ μου
θά προχωρήσω στὴ διόρθωση: «Γιά μᾶς
πού ἀγωνιζόμαστε νά εἴμαστε χριστια-
νοί». Πόσες φορές μέσ στὴν τριβή, τὴ
φθορὰ τῆς καθημερινότητος δέν κατα-
φεύγουμε σέ συμβιβασμούς ἀνεπίτρε-
πτους πού τραυματίζουν τὴν ἀλήθεια.
Πόσες φορές δέν διακυβεύουμε τὴ γνη-
σιότητά μας μέ συνέπεια τὴν κιβδηλία!
Ὁ κίνδυνος νά καταντήσουμε οἱ χρι-
στιανοὶ μιᾶς σύγχρονης Λαοδικείας μέ
ἐμφανῆ τὰ σημάδια τῆς χλιαρότητας ἐ-
νεδρεῦει παντοῦ καί συνεχῶς. Κι ὅμως
τὴ χλιαρότητα τὴν καταδίκασε τόσο αὐ-
στηρά τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ὡστόσο
στό ἴδιο κεφάλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως,
στό γ', δίνεται καί ἡ συνταγὴ θεραπείας
τοῦ κακοῦ. «Συμβουλευέω σοι ἀγοράσαι
παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπτρωμένον ἐκ πυ-
ρός, ἵνα πλουτήσης». Πλοῦτος μας μο-

ναδικός, χρυσίον πεπυρωμένον, Ἀλήθεια λυτρωτική, μένει ἐς αἰεὶ ὁ Χριστός.

Ἄς περάσουμε τώρα στό μέγιστο μάθημα, στήν Ἀγάπη. Ἡ λέξι βέβαια εἶναι ἑλληνική, ἀλλά μέ ἀπροσδιόριστη ἐτυμολογία. Ὡστόσο τό ἐπώνυμο βίωμα δέν ἀνιχνεύεται εὐκολα στήν ἀρχαία ἑλληνική γραμματεία. Μπορῶ μάλιστα νά πῶ ὅτι ἐκεῖ λειτουργοῦν περισσότερο τά συνώνυμα: Φιλία καί Ἔρως. Ἔχουμε π.χ. ἐκεῖνο τό κλασικό σοφόκλειο ἀπόφθεγμα στήν περίφημη «Ἀντιγόνη»: «Οὗτοι συνέχθην ἀλλά συμφιλεῖν ἔφυν» — «ὄχι βέβαια γιά νά μισῶ, γιά νά ἀγαπῶ γεννήθηκα»—. Ἐξ ἄλλου ὁ φαινομενικά λογοκρατούμενος Ἀριστοτέλης πλέκει ὠραιόττα ὕμνο στή φιλία. Ὑπάρχει ἀσφαλῶς καί ὁ ἔρωτας ὡς ἓνα βαθύ ἀνθρώπινο συναίσθημα. Ἐν τούτοις πιό πολύ τόν συναντοῦμε —μιλῶ πάντα γιά τήν ἀρχαιότητα— σάν ἓνα προσωποποιημένο μικρό Θεό! Συμπέρασμα: ἡ ἀνιδιοτελής, ἡ ἀμιγῆς ἀγάπη μέσα στό χῶρο τοῦ ἑλληνικοῦ στοχασμοῦ καί τῆς τέχνης δέν καλλιεργήθηκε συστηματικά.

Παράλληλα ὅμως μέ τόν ἑλληνικό ἀναπτύχθηκε κι ἓνας ἄλλος ἀξιόλογος πολιτισμός, ὁ Ἑβραϊκός. Σ' αὐτόν, ἡ καλύτερα στό σημαντικότερο γραπτό μνημεῖο του, τή μεταφρασμένη στά ἑλληνικά Παλαιά Διαθήκη, ἡ ἀγάπη κατέχει κυρίαρχη θέση: «Ἀγαπήσεις Κύριον τόν Θεόν σου... καί τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ — γιὰτί περὶ αὐτοῦ πρόκειται — εἶναι σαφής. Αὐτή τήν ἀγάπη ἦρθε ὁ Χριστός καί τήν ὀλοκλήρωσε, τήν «ἐπλήρωσε»

ἔργῳ καί λόγῳ. Ἡ λακωνική φράση τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη (Α', Ἰωάννου, δ, 8) «ὁ Θεός ἀγάπη ἐστὶ» ἀποτελεῖ κλασσικό ὅρισμό τῆς Ἀγίας Τριάδος καί δογματικά καί πρακτικά. Ἔτσι μαθαίνουμε ὅτι ἡ ἀγάπη δέν εἶναι ἀπλῶς μιὰ ιδιότητα τοῦ Θεοῦ κοντά σέ κάποιες ἄλλες, π.χ. παντοδυναμία, πανσοφία κ.λπ., παρὰ ἀποτελεῖ τήν ἴδια τήν ὄντολογική οὐσία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη. Γι' αὐτό ὁ Κύριος στήν ἀρχιερατική του προσευχή παρακαλεῖ τόν Θεό - Πατέρα: «Ἴνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾗ».

Τό εὖρος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης μᾶς τό ἔχει προσδιορίσει ὁ Κύριος μέ ἀκρίβεια στήν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία. Ὅταν κάνει λόγο γιά ἀγάπη ἀκόμα καί πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ἐννοεῖ ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι, πρέπει νά εἶναι, ἀσύνορη. Ὁφείλει νά ξεπερνᾷ τά ἀνθρώπινα μέτρα καί ν' ἀνυψώνεται σέ ὅρια θεϊκά, θυσίας δηλαδή καί σταυροῦ. Τά ἐπὶ πλέον καί ἐπὶ μέρους χαρακτηριστικά της, τήν ποιότητα καί τή δραστικότητα της, τά περιγράφει μέ τρόπο γλαφυρό, ποιητικό θά ἔλεγα, μέ εἰκόνες, χρώματα καί ἤχους ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στό ιγ' κεφ. τῆς Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς του. Ἐπειδὴ ὅλα τοῦτα εἶναι γνωστά, ἀποφεύγω τίς λεπτομέρειες.

Παράλληλα ὅμως πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ ὅτι ἡ ἐν ἀλήθειᾳ ἀγάπη ἢ ἡ ἀλήθεια ἐν ἀγάπῃ συνδέονται ὀργανικά μέ τό μέγα ἀγαθό τοῦ ἀνθρώπου, τήν ἐλευθερία. Ἐπομένως δέν ἀναφερόμαστε σέ εὐκολα πράγματα. Ἡ ἄσκηση τῆς ἀγάπης συνεπάγεται τήν ἀσκητική τῆς

ἐλευθερίας. Συγκεκριμένα, ἂν δέν περιορίσεις οἰκειοθελῶς τὰ ἀτομικά σου θελήματα ἢ καί δικαιώματα, ἂν δέν συρρικνώσεις, ὀριοθετώντας αὐστηρά, τόν ἐγωισμό σου, εἶναι ἀδύνατο νά πλησιάσεις τόν ἄλλο. Μόνον ἔτσι τό ἄτομο μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ μεταμορφώνεται σέ πρόσωπο, δηλαδή ἀποκτᾷ τήν ικανότητα μιᾶς γνήσιας ἐπικοινωνίας. Κι ὅπως γράφει ὁ μαθητής τῆς ἀγάπης Ἰωάννης, «Ὁ μὴ ἀγαπῶν τόν ἀδελφόν ὃν ἑώρακε, τόν θεόν, ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;». Ἀλλά τό συγκλονιστικότερο δεῖγμα ἀσκητικῆς ἐλευθερίας μᾶς τό ἔχει δώσει ὁ Κύριος κατά τήν προσευχή του τή σκοτεινή ἐκείνη νύχτα στή Γεθσημανή. «Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστί, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο πλὴν οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ' ὡς Σὺ».

Στό σημεῖο ὅμως αὐτό θά τολμήσω μέ τήν ἄδειά σας νά θέσω ἓνα «ἀνευλαβές» ἐρώτημα: Ὁ λόγος αὐτός τοῦ Κυρίου ποιά πρακτική συνέπεια μπορεῖ νά ἔχει γιά τό κάθε συγκεκριμένο ἄτομο τοῦ καιροῦ μας; Μήπως ἐξυπονοεῖ ὀλοσχερῇ κατάργηση τῆς ἐλευθερίας καί ἄκριτη ὑποδοῦλωση στή βούληση μιᾶς Ἀνώτερης Δύναμης; Ἀσφαλῶς ὄχι. Σημαίνει ἀπλούστατα αὐτόβουλη συμπόρευση τῆς μικρότητας, τῆς σχετικότητας τοῦ κτιστοῦ πλάσματος πού εἶναι ὁ ἄνθρωπος μέ τήν ἄπειρη Ἀλήθεια, τήν ἄπειρη Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δημιουργοῦ. Μιά πρόγευση αἰωνιότητος. Ὅπως δὲν ὅμως γιά μία τέτοια πνευματική κατάρκτηση εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀνατροπὴ ἀντιλήψεων τῆς τρέχουσας ἠθικῆς γιά ζωὴ καί γιά θάνατο. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάν-

νης πού ἔζησε τήν Ἀλήθεια, δηλαδή τόν Χριστό, χάραξε ἀσυμβίβαστος τό δρόμο. «Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωὴν, ὅτι (διότι) ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν τόν ἀδελφόν μένει ἐν τῷ θανάτῳ... Ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τήν ἀγάπην, ὅτι Ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τήν ψυχὴν αὐτοῦ (τῇ ζωῇ του ὡς ἄνθρωπος) ἔθηκε· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι». (Αὐτό τό τίθημι σημαίνει ἀπὸ ριψοκινδυνεύω ὡς θυσιάζω). Ἐπομένως ἡ ἀγάπη δέν εἶναι ἀπλὲς ὠραιολογίες, παρὰ ἔργα ἀλληλεγγύης, συμμετοχῆς, κοινωνίας, συναδέλφωσης καὶ τελικὰ ἀκόμα καὶ αὐτοθυσίας. Νά διαθέτει κανεὶς τίς ικανότητές του, τίς γνώσεις του, τὰ προσόντα του, τὰ ὑπάρχοντά του, τόν ἑαυτό του ὁλόκληρο συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ζωῆς του, ἂν χρειαστεῖ, γιά χάρη τοῦ συνανθρώπου του. Ὅπως ἔπραξε ὁ Χριστός, ἡ Ἀλήθεια, ἡ Ἀγάπη, προκειμένου νά σώσει τόν ἄνθρωπο. Ἀρα ἡ Ἀγάπη εἶναι καὶ Σταυρός. Πόσο ἐφαρμόζουμε αὐτὴ τὴ διάσταση τῆς Ἀγάπης στίς σχέσεις μας μεταξύ μας ἀκόμα καὶ τὰ λεγόμενα συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας;

Τό πρωτεῖο τῆς Ἀγάπης τό συναντοῦμε πολύμορφο καὶ δημιουργικὸ τόσο στὴν Καινὴ Διαθήκη ὅσο καὶ στὰ πατερικά κείμενα ἢ στὰ συναξάρια τῶν ἁγίων. Τό πρότυπό μας, ὁ Κύριος, τό ἔκανε καθημερινὴ πρακτικὴ «Διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος τοὺς πάντας». Τό σπουδαιότερο ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Χριστός μέ μοναδικὸ κίνητρο τήν ἀγάπη «ἐκένωσεν ἑαυτόν» κατὰ τὴ γέννησή του καὶ τελικὰ ἀνέβηκε στό Σταυρὸ γιά νά

όλοκληρώσει τό σωτηριολογικό έργο του μέ πόνο καί αἷμα. Ἀνάλογα πέρασαν τή ζωή τους καί πολλοί ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας. «Τό μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ οἰκονομίας εἶναι μυστήριον ἀνεκφράστου ἀγάπης», παρατηρεῖ ὁ σεβαστός μας πατήρ Ἡλίας (Μαστρογιαννόπουλος).

Θά θυμίσω καί κάτι ἄλλο πού μοιάζει μέ παράδοξο. Ἡ ἀρχαία αὐτή ἐντολή, πρώτη καί μέγιστη στήν Παλαιά Διαθήκη, χαρακτηρίζεται στήν Καινή Διαθήκη ὡς «καινή», καινούρια, σά νά τήν πρωτοαναφέρει ὁ Χριστός, σά νά ἀκούγεται πρώτη φορά στόν κόσμον. Καί εἶναι πράγματι ἔτσι. Ἡ παλιά ἐντολή τοῦ Νόμου ὡς τήν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ λειτουργοῦσε ὡς ἓνας ἡθικολογικός κανόνας. Στό στόμα ὁμως τοῦ Κυρίου καί στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας πῆρε ἓνα βάθος καί μιᾶ ἔκταση πρωτόγνωρη. Δέν πρόκειται πιά γιά μιᾶ νομική ἐντολή. Εἶναι, ὅπως χαρακτηρίστηκε στήν ἀρχή, μιᾶ σταυροαναστάσιμη πραγματικότητα πού κατορθώνεται μέ ἀγώνα καί πόνο προσωπικό. Ἄλλωστε καθώς ὅλα τά οὐσιαστικά πράγματα στή ζωή, ἡ ἀγάπη δέν εἶναι ψιλή γνώση, ἀπαιτεῖ ἐντονη διεργασία ἐσωτερική, βαθιά καλλιέργεια. Ἀλλιῶς μένουμε στό ἐπιδερμικό ἐπίπεδο τῆς ρητορείας. Νά λοιπόν πῶς ἡ ἀρχαία ἐντολή μεταμορφώθηκε σέ καινούρια καί ἔλαμψε σά νεόκοπο νόμισμα. Εἶναι ἓνα ἄγνωστο γιά τόν πρωτοχριστιανικό κόσμο «πεπυρωμένον χρυσίον» πού τό κερδίζεις μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἐκεῖ οἱ πιστοί καθοδηγούμενοι ἀπό τήν Ἀλήθεια καί μέ τήν αὖρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δένον-

ται «ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» ἀποτελώντας μέλη τοῦ Ἐνός Σώματος μέ κεφαλή τόν Χριστό. Πάνω στό Θυσιαστήριο συντελεῖται τό θαῦμα καί ἐξασφαλίζεται ἡ ἀπαραίτητη τροφή μας, ὁ ἄρτος ὁ ἐπιούσιος, ὁ αἰωνίως «προσφερόμενος καί διαδιδόμενος». Στήν Ἐκκλησία προσλαμβάνουμε κατά τό μέρος τῆς Χάριτος ἀλλά καί τῆς δικῆς μας δεκτικότητας τόν φωτισμό καί τήν ἐνίσχυση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ τρίτου Προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, πού μᾶς θερμαίνει, μᾶς δροσίζει, μᾶς ζωοποιεῖ ἀκαταπαύστως. Εἶναι δική του ἡ μυστική φωνή πού κρᾶζει ἐντός μας «Ἀββά, ὁ Πατήρ» καί μᾶς καθιστᾷ μέ τήν υἰοθεσία ἀδελφούς μεταξύ μας.

Στή συνέχεια θά προσπαθίσω νά γίνω πιό προσγειωμένος, πιό πεζός, ἄν προτιμᾶτε, καί θά δώσω μερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς Ἀγάπης ἁμεσης χρησιμότητας.

α) Ἀγάπη εἶναι ἡ διόδευση, τό πέρασμα ἀπό τήν κατάσταση τοῦ ἀτόμου στήν εὐλογία τοῦ προσώπου. Σχετική νύξη ἔκαμα καί παραπάνω. Οὐσιαστικά εἶναι ἡ ἐπιστροφή στό ἀρχέτυπο. Ὁ Θεός ἔπλασε τόν ἄνθρωπο ὡς πρόσωπο, τοῦ χάρισε δηλαδή τή δυνατότητα νά εἶναι ἀνοιχτός σέ ἐπικοινωνία τόσο μέ τόν Δημιουργό του, ὅσο καί μέ τόν πλησίον του. Τό βλέπουμε αὐτό καθαρά στήν πρό τῆς πώσεως περίοδο. Ἡ πτώση μετέβαλε τόν ἄνθρωπο σέ ἄτομο, δηλαδή τόν ἔκλεισε, τόν φυλάκισε στά ἀσφυχτικά ὅρια τοῦ ἐγώ. Μ' ἄλλα λόγια, τοῦ στέρησε τήν ικανότητα πού εἶχε γιά ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό καί συνα-

κόλουθα μέ τόν ἄνθρωπο. Ἐκεῖνο πού πετυχαίνουμε μέ τήν ἀγάπη εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ξεπερνᾶμε τόν παθολογικό ἐγωισμό μας καί ξανοιγόμαστε πάλι πρὸς τοὺς ἄλλους. Διευρύνουμε λοιπόν τὰ ὅριά μας καί ἀντικρύζουμε πλατύτερους ὀρίζοντες. Ὅσο προχωροῦμε ὑψωνόμενοι μέ τήν ἀγάπη, τόσο ὁ νοητός χώρος μας διευρύνεται. Αὐτό εἶναι τὸ μέγα κέρδος ἀπὸ τήν ἀγάπη.

β) Τό γεγονός ὅτι ξανοιγόμαστε ὑπερβαίνοντας τὰ σύνορα τοῦ ἐγῶ συντελεῖ στοῦ εἰρηνικοῦ πλησίασμα πρὸς τόν ἄλλο. Ὁ Χόπς, φιλόσοφος τοῦ 16ου αἰώνα, εἶχε ἀποφανθεῖ «Homo homini lupus», ὁ ἄνθρωπος εἶναι λύκος γιὰ τόν ἄνθρωπο. Ὁ πολυδιαφημισμένος Σάρτρ, φιλόσοφος καί λογοτέχνης τοῦ 20^{ου} αἰώνα, εἶχε δογματίσει ὅτι ὁ ἄλλος, ὁ πλησίον μου, εἶναι ἡ κόλασή μου, τὸ μαρτύριό μου. Αὐτὲς ἀκριβῶς τίς σχέσεις τῆς ἀντιπαλότητας πού ἀποτελοῦν διαστροφή τίς καταργεῖ ἡ ἀγάπη καθὼς μετατρέπει τόν συνάνθρωπο ἀπὸ λύκο ἢ κόλαση σὲ ἀδελφό. Γι' αὐτὸ ἔκαμα λόγο γιὰ πλησίασμα εἰρηνικό.

γ) Ἀφοῦ ξεφύγει κανεὶς ἀπὸ τὸ ἄχαρο μαγγανοπήγαδο νὰ περιστρέφεται διαρκῶς γύρω ἀπὸ τόν ἑαυτό του καὶ τὰ ἀτομικὰ προβλήματα ἢ καὶ δικαιώματά του, μπορεῖ πιά νὰ συμμετέχει ἐνεργῶς στὴ χαρὰ καὶ τῇ λύπῃ τοῦ ἄλλου. «Χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων», ἢ νεοελληνικά «μοιρασμένη χαρὰ διπλὴ χαρὰ, μοιρασμένη λύπη μισὴ λύπη». Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ζωὴ ἀκολουθεῖ πιά ἓνα νέο ρυθμὸ μπαίνοντας στὸν ἀπέραντο χώρο τῆς

προσφορᾶς, κάτι πού τονίστηκε καὶ παρὰπάνω. Ἔτσι ὁμως ἐξηγεῖται, κατανοεῖται καὶ πραγματοποιεῖται ἐκεῖνο πού συνέστησε ὁ Κύριος γιὰ τοὺς δύο χιτῶνες, πού ὀφείλει κανεὶς τόν ἓνα νὰ τὸν χαρίσει στὸν μὴ ἔχοντα. Δέν πρόκειται δηλαδὴ γιὰ ἓνα περιοριστικό ἠθικὸ κανόνα, ὅσο γιὰ ἓνα συμβολικὸ δεῖγμα γραφῆς, γιὰ μιὰ στάση ζωῆς πού σηματοδοτεῖ τὸ μέτρο τῆς ἀνθρωπογνωσίας μας καὶ ἐπιτέλους τῆς συμμετοχικῆς κοινωνίας. Συμβολίζει μιὰ ἐτοιμότητα γιὰ προσφορὰ καὶ θυσία.

Πάντως πρὶν τελειώσω θέλω νὰ τονίσω ὅτι θεμέλιο τῆς σωτηρίας μας, καθὼς καὶ κάθε πράξεως πού ὀδηγεῖ σ' αὐτήν, ἄρα καὶ τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης, εἶναι ἡ πίστη. Λέγει σχετικὰ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος· «Ἀρχὴ μὲν πίστις, τέλος δὲ ἀγάπη». Χωρὶς ζωντανή πίστη, ἀγάπη δέν ὑπάρχει. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅσο θεωρητικὸς τόσο καὶ ρεαλιστής, ἐφιστᾷ τὴν προσοχή μας· «Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη». Δέν εἶναι, ὅπως ὑπογραμμίστηκε ἐπανειλημμένως, ἀπλῶς μιὰ ἀρετὴ ἢ ἐν συνηθισμένο καθήκον ἢ ἓνα πρόσκαιρο συγκινησιακὸ βίωμα ἢ ἀγάπη. Εἶναι ἡ βασιλικὴ ὁδὸς πού καταλήγει μέ ἀδιάλειπτο ἀγῶνα καὶ σκληρὸ μόχθο στὴν πηγὴ τῆς ζωῆς, στὸν Χριστό, στὴν Ἀλήθεια.

Ἄς σκεφθοῦμε λοιπόν καὶ πάλι τὴν ρῆση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ». Τί θὰ πεῖ «ἀληθεύοντες»; Νὰ ζοῦμε μέσα στὴν ἀλήθεια, νὰ βιώνουμε τὴν ἀλήθεια. Μά, Ἀλήθεια, εἶπαμε, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Ἐπομένως ἀληθεύοντες σημαίνει μίμηση

Χριστοῦ. «Ζῶ δέ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δέ ἐν ἐμοί Χριστός». Καί πῶς μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό τό ἰδεῶδες; «Ἐν ἀγάπῃ», μᾶς λέγει ὁ Παῦλος. Τό στέρεο δηλαδή ἔδαφος πάνω στό ὁποῖο πρέπει νά πατήσουμε εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἕνα φιλολογικό σχόλιο ἴσως ἀποσαφηνίσει τά πράγματα. Ἡ πρόθεση ἐν μέ δοτική ἐκφράζει στάση, ἐνῶ ἡ πρόθεση εἰς μέ αἰτιατική ἐκφράζει κίνηση. Ἐν ἀγάπῃ, εἰς ἀγάπην. Ὁ Παῦλος προτίμησε τήν πρώτη διατύπωση. Γιατί ἄραγε; Ἦθελε νά δηλώσει στάση, στάθμευση, σταθερότητα, μονιμότητα στήν ἀγάπη. Ἐνῶ ἡ κίνηση θά ἔδειχνε κάτι περαστικό, φευγαλέο. Ἡ ἀγάπη λοιπόν ἀποτελεῖ τό μόνιμο κλίμα, τήν ἀτμόσφαιρα, τήν ἀνάσα μας γιά νά ζήσουμε τήν Ἀλήθεια. Χωρίς τήν ἀγάπη δέν μπορούμε νά ἀληθεύουμε. Τό Α καί τό Ω τῆς πίστεως μας.

Καί γιά νά κλείσω: Μέσα σέ τοῦτο τόν παράξενο, τόν ἀντιφατικό κόσμο,

ὅπου κυκλοφοροῦν ἄνθρωποι ὅλων τῶν ἡλικιῶν καί τῶν δύο φύλων ἀπαράκλητοι (πού ἄλλο δέν βρίσκουν μπροστά τους παρά ἀδιέξοδα, ἀντικειμενικά ἢ φανταστικά), κυκλοφοροῦν ἄνθρωποι ἀσύδοτοι ἠθικά ἢ ἄνθρωποι ἀπληστοί ὕλικά, ἀκούγεται καί πάλι ἡ φωνή «Ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν», «Βρέχει ἐπὶ δικαίους καί ἀδίκους». Εἶναι ἡ φωνή τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας, ἡ φωνή τῆς ἀκαταμάχητης ἐλπίδας. Τήν ἀκοῦν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγάπης, τά πιστά τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, καί μέ χαρούμενο βῆμα βαδίζουν, παρά τίς προσωπικές ἀδυναμίες καί τίς πτώσεις τους, τόν δρόμο πού ὁδηγεῖ ἀπό τόν Σταυρό στήν Ἀνάσταση. Εἶναι ἐκεῖνοι πού, καθῶς ἔγραψε ὁ Νοστογιέφσκι, «ἀγγίζουν ἄλλους κόσμους». Εἶναι οἱ ἀκροβολιστές τῆς Ἀγάπης πού θεμελίωσαν τήν ὑπαρξή τους στήν Ἀλήθεια, στόν Χριστό.

Ι. Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΣΤΑΥΡΑΝΑΣΤΑΣΙΜΗ ΠΑΝΑΓΙΑ

Στούς κόλπους της Παρθένου
νύοθετημένες δηλάζουν
οί δίδυμες ἀδελφές:
ἡ ποίηση καί ἡ προσευχή...

Ἐλευθέριος Μάινας

Ἡ Σταύρωση καί ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου εἶναι τά δύο μεγάλα ἀγκωνάρια στό λυτρωτικό ἔργο τοῦ Χριστοῦ. Στήν ἐκκλησιαστική μας ποίηση τό πρόσωπο τῆς Παναγίας εἶναι ἀπό τά κυριαρχικά στό Θεῖο Δράμα. Ἡ Σταύρωση καί ἡ Ἀνάσταση εἶναι δύο πρωταγωνιστικές πράξεις στή Θεία Τραγωδία. Κι ὅπως σημειώνει ὁ Ν. Berdiaev «κατά τή θεωρία τῆς ἀριστοτελικῆς κάθαρσης, ἀπό τήν τραγωδία γευόμαστε τήν πεῖρα τῆς ωραιότητος»⁽¹⁾. Αὐτή ἡ γεύση προέρχεται ἀπό τή βίωση τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως, ὅπως τή βίωσε ἡ Παναγία καί μᾶς τήν ἔδωσαν οἱ ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας μας καί ἡ νεοελληνική ποίηση.

Στό Θεῖο Δράμα ὁ θάνατος εἶναι ὁ νικημένος καί ἡ ζωή εἶναι ὁ νικητής. Γι' αὐτό καί «οἱ Παναγίες τῆς Βυζαντινῆς τέχνης μέ τήν πνευματικότητα πού δέν ἐξαφανίζουν τήν ἀνθρώπινή τους ὑπόσταση, φαίνονται προικισμένες μ' ἕνα παράδοξο κι ἀκαταμάχητο θέλημα:

στέκονται μετέωρες ἀνάμεσα στόν οὐρανό καί στή γῆ, ἀνάμεσα στήν κόλαση τῶν ἀνθρώπων καί στόν Παράδεισο τῶν Ἀγίων, ἔτοιμες ν' ἀναλυθοῦν σέ δάκρυα γιά τά πάθη μας καί νά μεσιτεύσουν γιά τή σωτηρία μας»⁽²⁾.

Οἱ βυζαντινές Παναγίες στή Σταύρωση ἀκτινοβολοῦν μιᾶ τραγική ωραιότητα, ἕνα θεϊκό φῶς, ὅπως ὑπογραμμίζει ὁ μέγας Ρῶσος στοχαστής Ν. Berdiaev. Πρόκειται γιά τό Φῶς τοῦ Θριάμβου, πού μᾶς δίνει ἡ ἔνωση τῆς Σταυρωμένης ἀγάπης μέ τήν ἀγάπη τῆς Ἀναστάσεως καί ὁ μετασχηματισμός τους σέ Φῶς Ζωῆς καί Ἀθανασίας. Ὅπως σημειώνει ὁ Καθηγητής Μιχάλης Κ. Μακράκης, «Ἡ σταυρωμένη ἀγάπη πού εἶναι καί ἀγάπη τῆς Ἀναστάσεως, ἡ ἀγάπη ὡς Σταύρωση καί ἀνάσταση, χαρακτηρίζει τή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας μας, καί ἰδιαίτερα ὅ,τι ἀποτελεῖ τό κέντρο αὐτῆς τῆς ζωῆς, τή Θεία Λειτουργία»⁽³⁾.

(2) Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, «Τό Περιβόλι τῆς Παναγίας», Ἐκδόσεις «Ἀκρίτας».

(3) Μιχ. Κ. Μακράκης, «Ἐνας ποιητής ἐπιστήμονας», Νεοελληνική Λογοτεχνία καί Ὁρθόδοξια, Ἐκδόσεις «Ἀρμός».

(1) Ν. Μπερντιάεφ, «Ἡ Ὁραιότητα», Χριστιανικό Συμπόσιο, Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας», 1967, σελ. 92.

Ἡ λειτουργικὴ ζωὴ εἶναι ἀναπόσπαστο στοιχεῖο στὴ ζωὴ τοῦ Ὁρθοδόξου. «Τὰ τέκνα τῆς Ὁρθοδοξίας, γράφει ὁ Φώτης Κόντογλου, μυοῦνται στό πνεῦμα τῆς ὄχι μέ θεωρητικῆς διδασκαλίας καί μέ κοσμικῆς ἠθικολογίας ἀλλά μέ τὴ λειτουργικὴ ζωή. Ἡ λειτουργικὴ ζωὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν»⁽⁴⁾.

Ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ ποίηση στέκεται θαμπωμένη μπροστά στήν παρθενικὴ ὠραιότητα τῆς Θεοτόκου. Ἐνα θεοτοκίο στὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο τό βεβαιώνει:

*«Τὴν ὠραιότητα τῆς παρθενίας σου
καί τό ὑπέρλαμπρον τό τῆς ἀγνείας
σου*

*ὁ Γαβριήλ καταπλαγεῖς,
ἐβόα σοι, Θεοτόκε.*

*Ποῖον σοι ἐγκώμιον προσαγάγω ἐπά-
ξιον;*

*Τί δέ ὀνομάσω σε; ἀπορῶ καί ἐξί-
σταμαι.*

*διό, ὡς προσετάγην, βοῶ σοι.
Χαῖρε, ἡ Κεχαριτωμένη».*

Εἶναι θαυμάσια ἡ ποιητικὴ ἀπόδοση τοῦ ἐν λόγῳ Θεοτοκίου ἀπὸ τὴν ποιήτρια κ. Καίτη Χιωτέλλη: «Τόση σκορποῦσεν ὁμορφιά τριγύρω ἡ παρθενιά Σου/καί τόσο ἀκτινοβόλαγε λαμπρὴ ἡ ἀγνότητά Σου/πού θαμπωμένος ὁ Γαβριήλ σοῦ ἔλεγε Θετόκε:/Ποῖόν ὕμνον ἐγκομισατικὸ ἀντάξιο νά σοῦ ψάλλω καί ποιό σοῦ πρέπει ὄνομα γιά νά σέ προσφωνήσω/ρωτιέμαι, μένω ἐκστατι-

κός, ἀπόκριση δέ βρίσκω./Γι' αὐτό καθώς ἡ προσταγή μου ἐδόθη, σοῦ φωνάζω:/Χαρά σ' ἐσένα τὴν Καλή, τὴν Τρισαγατωμένη/πού σέ χαρίτωσε ὁ Θεός μέ τό δεξιό του χέρι».

Ἡ παρθενικὴ αὐτὴ ὠραιότητα τραυματίζεται (τρῶσις) καί θρηνωδεῖ καθὼς βλέπει τὴν ἀπόλυτη ὁμορφιά νά σβήνει πάνω στό Σταυρό: «Ἐπὶ ξύλου βλέπουσα κρεμáμενον, Χριστέ,/σέ τῶν πάντων κτίστην καί Θεόν,/ἡ σέ ἀσπόρως τεκοῦσα,/ἐβόα πικρῶς/Υἱέ μου, ποῦ τό κάλλος ἔδν τῆς μορφῆς σου;/οὐ φέρω καθορᾶν σε,/ἀδίκως, σταυρούμενον/σπεῦσον οὖν ἀνάστηθι...».

Ὁ θρῆνος τῆς Παρθένου ἀκούγεται γοερός, καθὼς ὁ ἀβάσταχτος πόνος λογιζέται τὰ μητρικά σπλάχνα τῆς: «Οἶμοι, θεῖον τέκνον!/Οἶμοι, τό φῶς τοῦ κόσμου!/Τί ἔδνς ἐξ ὀφθαλμῶν μου,/ὁ ἀμνός τοῦ Θεοῦ;...».

Ἡ νεοελληνικὴ Μοῦσα ἔχει ἀποδόσει, σέ στίχους συγκινητικούς, τόν Θρῆνο τῆς Παναγίας: «Ὡ, ἀνοιξὴ γλυκεῖά μου, γλυκύτατο παιδί μου,/ποῦ ἐχάθη ἡ ὁμορφιά σου; Πῶς ἔσβησε, ἀκριβέ μου,/ἡ ὁλόγλυκη ματιά σου, τό θεῖο σου χαμόγελο/κι ὁ τρυφερός ὁ λόγος στήν ἄμοιρη μανοῦλα;/Ἔτσι, λοιπόν, σέ χάνω γλυκέ μου ἀπὸ τόν κόσμο/πού ἐπάσχισες νά σώσεις ἀπὸ τὴν ἀμαρτία;/Ἔτσι ἔξαφνα σέ χάνω χωρὶς καμμιάν ἀξία;/Ὡμέ καί πῶς θά ζήσω χωρὶς ἐσέ στὸν κόσμο;/Χωρὶς τὰ δυό σου μάτια; χωρὶς τό θεῖο σου γέλιο,/τόν τρυφερό σου λόγο στήν ἄμοιρη μανοῦλα;...» (Κώστας Πασαγιάννης, 1872-1933, Ὁ θρῆνος τῆς Παναγίας).

(4) Φώτης Κόντογλου, «Ἡ Ἀχραντὸς Κοίμησις τῆς Παναγίας», Περιοδ. Ἑλληνικὴ Δημιουργία, 15.5. 1952.

Σ' ένα Θεοτοκίο της Μ. 'Εβδομάδας διαβάζουμε: «Ὁ δι' ἡμᾶς γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου καὶ σταύρωσιν ὑπομείνας ἀγαθέ,/ὁ θανάτῳ τὸν θάνατον σκυλεύσας καὶ ἔγερσιν δείξας, ὡς θεός,/μὴ παρίδῃς οὕς ἐπλάσας τῇ χειρὶ σου/δείξον τὴν φιλανθρωπίαν σου, ἐλεῆμον/δέξαι τὴν τεκοῦσαν σε Θεοτόκον, πρεσβεύουσαν ὑπὲρ ἡμῶν/καὶ σῶσον Σωτὴρ ἡμῶν, λαὸν ἀπεγνωσμένον».

Ὁ πόνος τῆς Παναγίας εἶν' ἀβάσταχτος στὴ θέση τοῦ Σταυρωμένου Υἱοῦ της. Ἡ νεοελληνικὴ Μούσα μᾶς ἔχει μιλήσει πολλές φορές γι' αὐτόν τὸ πόνον: «Μανταλοφοροῦσα/Μαυροφοροῦσα/Γλυκοφιλοῦσα/τίς τρυπημένες παλάμες Του.../Μυροφόρος ἔδραμες/στόν ὄλβιο τάφο/πρίν ἀκόμη χαράξει./Ὁ ἔξαστράπων Ἥλιος/Ὡμοφόρι τρισάστερο ἔκαμε/τὴν μαύρη μαντήλα./Νά σκεπάζεις Πάναγνη/τοὺς καημούς τοῦ κόσμου!...» (Νίκος Θ. Ἀρβανίτη, Ὡμοφόρι Τρισάστερο).

Τραγικὴ καὶ πρωτότυπη εἶν' ἡ «Εἰκόνα ἀπὸ τὸ Πάθος» πού μᾶς δίνει ὁ Νίκος Καμβύσης: «Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, σφίξε τὴν καρδιά σου./Πᾶρε δύναμη, πῆγαινε στό συνέδριο./Εἶναι ἀνάγκη ὁ Κύριος νά σέ ἀντικρύσει!...».

Τὴν βαθιὰ θλίψη τῆς Παναγίας ἰστορεῖ μέ λυρικούς στίχους ἡ Ἑλένη Καριτᾶ: «Θλιμμένη Μάννα τοῦ Χριστοῦ, κυρά μας Παναγία./Τὴ θλίψη σου γεύομαστε, τὰ βάθη τοῦ καημοῦ σου./Καὶ τ' ἄχραντα χερᾶκια σου γεμίζουμε φιλιά./Νεκρὸ πού τ' ἀγκαλιάσανε, τ' ἄγιο κορμί τοῦ γιοῦ σου» (Θλιμμένη Μάνα).

Στὴν πρώτη Στάση τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου ὁ ποιητὴς ἐκφράζει τὸν ἀβάσταχτο πόνο τῆς θεοτόκου μέ τούτους τοὺς λυρικότατους στίχους: «Τίς μοι δώσει ὕδωρ καὶ δακρύων πηγὰς/.../ἵνα κλαύσω τὸν γλυκύν μου Ἰησοῦν;». Καὶ συνεχίζει: «Ὡ βουνοὶ καὶ νάπαι καὶ ἀνθρώπων πληθύς/κλαύσατε καὶ πάντα θρηνήσατε/σὺν ἐμοὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ὑμῶν Μητρί».

Τὸ ἐκκλησιασμα, ὅλος ὁ πιστὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ, σὺν χορὸς σέ ἀρχαία τραγῳδία, μακαρίζει τὴν θεοτόκο καὶ τῆς ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνη του γιὰ τὴ θυσία τοῦ Υἱοῦ της καὶ τὴν τριήμερο ταφὴ Του, ὁμολογώντας συγχρόνως τὴν πίστη του στὴν Ἀνάσταση: «Μακαρίζομέν σε, Θεοτόκε ἀγνή, καὶ τιμῶμεν τὴν ταφὴν τὴν τριήμερον τοῦ Υἱοῦ Σου καὶ Θεοῦ ἡμῶν πιστῶς». Ἡ λέξη «τριήμερος» ὑποδηλώνει τὴν βεβαιότητα γιὰ τὴν Ἀνάσταση.

Ἡ Σταυραναστάσιμη Παναγία δέν ἀμφιβάλλει, οὔτε στιγμή, γιὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Υἱοῦ της. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ποιητὴς βάζει τοῦτα τὰ λόγια στό στόμα της: «Ὡ Υἱέ καὶ Θεέ μου,/εἰ καὶ τὰ σπλάχνα τιτρώσκομαι,/καὶ καρδίαν σπαράττομαι,/νεκρὸν σέ καθορῶσα,/ἀλλὰ τῇ σῇ ἀναστάσει θαρροῦσα μεγαλύνω». Ἡ πίστη τῆς Θεοτόκου στὴν ἄμεση ἀνάσταση τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ της εἶναι βαθιὰ ριζωμένη μέσα της.

Ἡ ἀμφιβολία εἶχε εἰσχωρήσει στὴν καρδιά κάποιων μαθητῶν, ὅπως τοῦ Θωμᾶ πού ζητοῦσε ἀποδείξεις: «Ἰστατο ἐν γωνίᾳ/ὁ Θωμᾶς καὶ τῶν ἄλλων/ἀκούων μαθητῶν ἀνιμνούντων/ὧν ἐν

δειλία ἔφη...», σημειώνει ὁ ἐκκλησιαστικός ποιητής (Ὁ Σέργιος ὁ Κων/πόλεως;).

Ὁ Ρωμανός ὁ Μελωδός, στό κοντάκιο στή Μ. Παρασκευή, ἀφιερωμένο στό πάθος τοῦ Κυρίου καί στούς θρήνους τῆς Θεοτόκου, γράφει: «Οὐ συνέρχεται Πέτρος/ὁ εἰπὼν σοι/οὐκ ἀροῦμαι σέ ποτέ/κάν ἀποθνήσκω./Θωμᾶς ἐλπέσει/ὁ βοήσας μετὰ σοῦ/θάνωμεν πάντες...».

Ὁ ἴδιος ποιητής, σέ ἄλλον ὕμνο του, ἀνυμνεῖ «τόν σωτήρα Χριστόν καί φιλάνθρωπον/τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ καί μακρόθυμον,/τόν δεσπότην καί μόνον ἀθάνατον...».

Ὁ νεότερός του, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (676-756) θά συνθέσει τόν περίφημο Κανόνα τῆς Ἀναστάσεως, ὅπου ἀρχίζει μέ τόν θαυμάσιο εἰρμό: «Ἀναστάσεως ἡμέρα/λαμπρυνθῶμεν λαοί/Πάσχα Κυρίου Πάσχα./Ἐκ γάρ θανάτου πρὸς ζωὴν καί ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν/Χριστός ὁ θεός ἡμᾶς διεβίβασεν/ἐπινίκιον ἄδοντας/.../Ὡς ἐνιαύσιος ἄμνος/ὁ εὐλογοῦμενος ἡμῖν στέφανος Χριστός ἐκουσίως ὑπὲρ πάντων τέθυται/Πάσχα τό καθαρτήριον/καί αὐθις ἐκ τοῦ τάφου ὥρατος/δικαιοσύνης ἡμῖν ἔλαμψεν ἥλιος».

Πάνω σέ τοῦτον τόν ἥλιο τῆς Δικαιοσύνης ὁ Ἐλύτης θά κεντήσῃ τὴν περίφημη ποιητικὴ του σύνθεση «Τό Ἄξιον Ἑστί».

Ἀλήθεια, οἱ σημάντορες ἄνεμοι ποῦ ἱεουργοῦνε/πού σηκώνουν τό πέλαγο στή Θεοτόκο/.../ἄξιον ἐστί τό ξύλινο τραπέζι/τό κρασί τό ξανθό μέ τὴν κηλί-

δα τοῦ ἡλίου... τοῦτος ὁ τελευταῖος στίχος μᾶς θυμίζει κάποιους στίχους τοῦ Βερίτη ἀπὸ τὸν «Κοινωνικό», ὅπως «Γύρω ἓνα πλῆθος ἀναρίθμητο/σιμώνει πρὸς τὴν Τράπεζά σου!» καί θέλουμε ν' ἀνοίξουμε τὰ στήθια καί νά φωνάξουμε μαζί μέ τὸν ποιητή: «Σάν τριαντάφυλλο ἀνοιχτό/στόν ἀνοιξιάτικο ἥλιο,/πρόσχαρη ἡ ψυχὴ μου ἀνθεῖ/στῆς χάρης τό βασιλεῖο/.../κι εἶναι τό τραγούδι μου/τραγούδι στ' Ὄνομά Του/πού νικᾷ τὴ δύναμη/τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου».

Στὴ Θ' ὠδή τοῦ Ἀναστάσιμου Κανόνα του, ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός θά ὑμνήσῃ τὴν Θεοτόκο ὡς καθαρὰ ἀναστάσιμη, κι ὄχι σταυραναστάσιμη: «Σὺ δέ, ἀγνή, τέρπου θεοτόκε/ἐν τῇ ἐγέρσει τοῦ τέκνου σου».

Μέ τὴν Ἀνάσταση ὁ Ἄδης ἐτρώθη θανάσιμα: «Σήμερον πᾶσα κτίσις ἀγάλλεται καί χαίρει,/ὅτι Χριστός Ἀέστη καί Ἄδη ἐσκυλεύθη», ὑπογραμμίζει στὸν «Κανόνα» του ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.

Ὅπως στὸν Εὐαγγελισμό, ὁ ἄγγελος ἀπὸ τὸν οὐρανό, χαιρετίζει τὴν ἀνύμφευτη Νύμφη, ἔτσι καί τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα «ὁ ἄγγελος ἐβόα τη κεχαρισμένῃ/Ἀγνή παρθένε χαῖρε τκαί πάλιν ἐρῶ, Χαῖρε/ὁ σὸς υἱὸς ἀνέστη τριήμερος ἐκ τάφου». Ὁ νεοέλληνας ποιητὴς συνεπαρμένος ἀπὸ τό «Χαῖρε», παρακαλεῖ: «Γλυκεῖα Μαρία,/πλάτυνε τόσο τὴν ἀγκαλιά Σου/τόσο πολὺ, Ὑπεραγία/πού νά χωρέσῃ ὀλάκερή μας τὴν ψυχὴ,/ὀλάκαιρο τὸν ἀποστάτη αὐτόν αἰῶνα,/μέ τό σπασμένο γόνα» (Γιῶργος Μακαρόνας, AVE MARIA).

Ἐπίκαιρος σήμερα, ὅσο ποτέ ὁ ποιητικός λόγος τοῦ Ἀνδρέα Μαρτζώκη (1842-1923) «Στὴν Παναγία»: «Βοήθα καὶ τὴν Ἑλλάδα μας, τὴν ὁμορφὴ Πατρίδα,/πάλι στὸν κόσμο δεῖξε τὴν μέσκηπτρο καὶ χλαμίδα./Κάμε νὰ σφίξει ἐλεύθερα μέσ' τὴ θερμὴ ἀγκαλιὰ τῆς/τάμαῦρα τὰ παιδιὰ τῆς,/πού κλαῖνε στὴ σκλαβιά». Κυρίως στὴν πνευματικὴ σκλαβιά! Τὴ σκλαβιά ποὺ ἀλυσόδεσε τὸν νοέλληνα μέ τὸν καταναλωτισμὸ καὶ τὸ πόθο γι' αὐξηση τοῦ «κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος».

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ποιητὴς ἔχει γράψει καὶ τοῦτον τὸν θαυμάσιο ὕμνο: «Ἀναστάσεως ἡμέρα/καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει/καὶ ἀλλήλας περιπτύξωμεθα/εἴπωμεν ἀδελφοί/καὶ τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς/συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει/καὶ οὕτω βοήσομεν/Χριστὸς Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...». Τοῦτος ὁ ὕμνος συγκλόνισε τὸν ἐθνικὸ μας ποιητὴ, τὸν Διονύσιο Σολωμό, κι ἔγραψε τὸν δικό του ὕμνο, ποὺ τὸν ὀνόμασε: «Ἡ Ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς» καὶ τὸν ἔνταξε στὸ περίφημο ποίημά του «Ὁ Λάμπρος» ὡς ξεχωριστὸ κεφάλαιο. Ἡ δεύτερη στροφὴ εἶν' ἐπηρεασμένη, ὅπως εἶπαμε, ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιμο Κανόνα τοῦ Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ: «Χριστὸς Ἀνέστη! Νέοι, γέροι καὶ κόρες,/ὄλοι, μικροὶ μεγάλοι, ἐτοιμαστεῖτε/μέσα στές ἐκκλησιές τές δαφνοφόρες/μέ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχθῆτε/ἀνοίξτε ἀγκαλιές εἰρηνοφόρες/ὀμπροστά στοὺς Ἀγίους καὶ φιληθεῖτε/φιληθεῖτε γλυκὰ χεῖλη μέ χεῖλη,/πέστε Χριστὸς Ἀνέστη, ἔχθροί καὶ φίλοι».

Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος (1846-1920), Μητροπολίτης Πενταπόλεως, στὴν β' ὥ-

δὴ τοῦ ιγ' Ὑμνου τοῦ ὕμνολογεῖ καὶ παρακαλεῖ τὴν Σταυραναστάσιμη Παναγία: «Χάρισαί μοι, πανάχραντε, τὴν ἡθικὴν ἀνδρείαν/τό θάρρος, τὴν εὐστάθειαν, δὸς μοι τὴν καρτερίαν./.../Δὸς μοι τὴν αὐταπάρνησιν, τὴν ἀφιλαργυρίαν,/.../ἄρον μοι κόρη τὸν θυμὸν καὶ πᾶσαν ραθυμίαν./.../Δὸς μοι Παρθένε, τὴν χαράν, Πνεύματος τοῦ ἁγίου,/δὸς μοι εἰρήνην τῇ ψυχῇ, εἰρήνην τοῦ Κυρίου...».

Ὁ Γιάννης Καμαρινάκης (1905-1991), στὸ ποίημά του «Μιλáει ἡ Παναγία στὸ Χριστό», γράφει γιὰ «Τὴν Ἡμέρα τοῦ Πάσχα»: «Ἦρθε, παιδί μου, κι ἡ μέρα ἡ λαμπρὴ/πού ἀνεστήθης!/Χαρμόсуна τώρα χτυποῦν οἱ καμπάνες./.../Κάνε καὶ τώρα ἓνα θαῦμα, Παιδί μου./.../Ν' ἀνθίσει στὸν κόσμον ἡ εἰρήνη!» Σήμερα, ποὺ κινδυνεύει ἡ παγκόσμια εἰρήνη. Καὶ στῶν ἀνθρώπων τίς ψυχές σταλάζει ἡ θλίψη κι ὁ φόβος.

᾽Ω, ναί! Σήμερα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, εἶν' ἐπίκαιροι οἱ δεκτικοὶ στίχοι τοῦ Γ. Βερίτη: «Γλυκιά Μητέρα τῶν θλιμμένων,/καὶ στηρίγμα τῶν χριστιανῶν/δὸς στίς ψυχές τῶν πονεμένων/λίγη δροσιά τῶν οὐρανῶν...» (Στὴ Μητέρα τῶν θλιμμένων).

Ἄς παρακαλέσουμε, μαζί μέ τὸν ποιητὴ, τὴν Ἀειπάρθενο νὰ γυρίσει κοντά μας: «Σέ ἱκετεύουμε Ἀειπάρθενο πάντα Ἐλεοῦσα/γύρισε πάλι κοντά μας./.../Ἄναψε Ρόδο ἀμάραντο/καὶ περιτύλιξε μέ τὸν ἀσημένιο χιτῶνα Σου/τὴ θλιβερὴ μας γυμνότητα./.../᾽Ω Μυστικὴ Παράδεις ὅλοι Σ' ἀναζητοῦμε/γιὰ νὰ πανηγυρίσει ὁ οὐρανὸς καλύτερα τὴ θύμισή Σου...» (Τάκης Βαρβιτσιώτης, ἀπὸ τὸν

Ταπεινό Ὑμνο πρὸς τὴν Παρθένο Μαρία).

Αὐτὴ ἡ Σταυραναστάσιμη Παναγία εἶναι ἡ μεσίτρια τοῦ κόσμου, πού μεσιτεύει στὸ Γιό της νά λυτρώσει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν «κόλαση τοῦ παρόντος» (Καμύ) καὶ «τόν ἱλιγγο τῆς ἀπουσίας» (Χεμινγκουαίη). Νά προστατεύσει τοὺς φτωχοὺς καὶ καταφρονεμένους τοῦ Πασκάλ καὶ τοῦ δικοῦ μας Παπαδιαμάντη. Εἶναι ἡ ἀπέραντη Ἀγάπη γιὰ τὸν πάσχοντα ἄνθρωπο. Κι ὅπως λέει ἓνας σύγχρονος διανοητής, «ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ κεφαλαιώδης πράξη τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἐγωισμό καὶ τὸ φόβο, εἶναι ἡ Ἐλευθερία, ἀφοῦ βιώνεται καὶ διαρκεῖ καὶ ἐγκόσμια καὶ ὑπερκόσμια, καὶ λογικά καὶ ὑπερλογικά»⁽⁵⁾.

Ἀλλωστε, ὅπως λέει ὁ Ἐλύτης, «ἀπὸ ἴνα τίποτα γίνεται ὁ Παράδεισος», ὅπως

(5) Κώστας Ε. Τσιρόπουλος, «Ἡ ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια», Χριστιανικὸ Συμπόσιο, ὁ.π. σελ. 268.

ἐκεῖνος ὁ λόγος τοῦ ληστή: «μνήσθητί μου»! «Κεκλεισμένος ἤνοιξε τῆς Ἐδέμ πύλας, βαλὼν ὁ ληστής κλεῖδα τό, μνήσθητί μου». Γλυκοφῶς σκόρπισε στή κόλαση τῆς ὕβρης καὶ τῆς ἀπιστίας τῶν ἀνθρώπων στὸ Γολγοθά. Χαρακτηριστικός ὁ λόγος τοῦ Βερίτη: «Βλαστήμιες κι ἀναθέματα ξεσποῦν ὁλόγυρά Σου, / φαρμακερές σάν τὰ καρφιά, καὶ σχίζουν τὴν καρδιά Σου. / Κι ὦ πονεμένη μου Χριστέ, στή σκοτεινιάν αὐτῇ, / πού ὁμοια μέ μαύρη κόλαση χυμᾶ στὸ Γολγοθά Σου, / τί γλυκοφῶς ἐσκόρπισε τό βλέμμα ἐνός ληστή»!

Ἡ Σταυραναστάσιμη Παναγία δέεται πάντα στὸ Γιό της γιὰ τὴν τραγωδία τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, τὰ πάθη καὶ τίς ἀμφιβολίες πού τὴν βασανίζουν. «Φωτίζου, φωτίζου, ἡ νέα Ἰερουσαλήμ / ... / Σὺ δέ, ἀγνή, τέρπου Θεοτόκε, / ἐν τῇ ἐγέρσει τοῦ τόκου σου».

ΝΙΚΟΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Ἡ ἐγγραφή νέων συνδρομητῶν εἰς τὰς «Ἀκτῖνας» εἶναι ἓνα πνευματικὸ ἔργον, τό ὁποῖον ἡμποροῦμε νά ἐπιτελέσωμε ὅλοι, μέ μικράν προσπάθειαν.

Τά 200 χρόνια τοῦ Δαρθίνου

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΖΩΝΤΑΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ Η ΠΙΣΤΗ

Ἡ πίστη στόν πνευματικόν κόσμο δέν μπορεῖ νά ἔχει μέσα στό μυαλό τοῦ ἀνθρώπου τήν βεβαιότητα πού ἔχει ἡ γνώση πού προέρχεται ἀπό τίς αἰσθήσεις του («τό εἶδα μέ τά μάτια μου»). Ἄλλο ζήτημα ἂν πολλά πράγματα πού νομίζουμε ὅτι γνωρίζουμε, ἀπλῶς τά πιστεύουμε.

Ἀνθρώποι πού δέν πίστευαν πρέπει νά ὑπῆρξαν ἀπό πολύ παλιά χρόνια, γιά νά λέει ὁ ψαλμωδός «εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι θεός». Καί ἡ φράση τοῦ μεγάλου Παύλου «τήν πίστιν τετήρηκα» σημαίνει ὅτι ἡ πίστη δέν εἶναι κάτι πού εἶναι ἀδύνατο νά κλονισθεῖ.

Γι' αὐτό ἡ πίστη τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά καί ὁλόκληρων κοινωνιῶν πολλές φορές δοκιμάζεται ἀπό διάφορες αἰτίες. Περιστατικά πού ἔβαλαν σέ δοκιμασία τήν πίστη πολλῶν ἀνθρώπων συγχρόνως εἶναι ὁμαδικές καταστροφές καί πανδημίες, ὅπως λ.χ. ὁ λοιμός τῶν Ἀθηνῶν (430 π.Χ.). Κατά τόν Θουκυδίδη τότε κλονίσθηκε ἡ πίστη τῶν ἀνθρώπων στούς θεούς, ὅταν ἔβλεπαν δικαίους καί ἀδίκους νά πεθαίνουν ὁμαδικά. Κάποια τέτοια δυσμενῆ ἐπίδραση λέγεται ὅτι εἶχαν καί ἄλλες πανδημίες, ὅπως ἡ πανώλη τοῦ 1347, πού πιστεύεται ὅτι

θανάτωσε τό 1/4 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης.

Καί στήν ἀτομική μας ζωή, διάφορα περιστατικά βάζουν σέ δοκιμασία τήν πίστη μας. Ὅπως αὐτό πού ἐκφράζει ὁ ψαλμικός στίχος: «Κύριε, τί ὅτι ὁδός ἀμαρτωλῶν εὐοδοῦται;». Γι' αὐτά τά ἐρωτήματα βεβαίως ἡ χριστιανική διδασκαλία ἔχει ἀπαντήσεις, πού δέν εἶναι θέμα αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου. Ἡ ἀνταμοιβή τῆς πίστεως καί τῆς ἀρετῆς δέν πρέπει νά προσδοκᾶται στήν παρούσα ζωή.

Ἄλλη αἰτία ἀναταραχῆς στόν κόσμο τῶν πιστῶν καί συγκεκριμένως τῶν χριστιανῶν ὑπῆρξε ἡ ἐμπλοκή τῆς πίστεως μέ τήν πρόοδο τῆς Ἐπιστήμης καί ἡ ἐνσωμάτωση στή χριστιανική φιλολογία τοῦ ἐπιστημονικοῦ κοσμοειδώλου μιᾶς ὁρισμένης ἐποχῆς. Μιά βασική ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ πίστη στόν ἄνθρωπο δέν εἶναι καρπός ἐπιστημονικῆς περιέργειας, ἄλλη εἶναι ἡ προέλευσή της. Ἀλλά τό μεγαλειῶδες θέαμα τῆς φύσεως ὑπῆρξε πάντοτε βασικό στήριγμα τῆς πίστεως, καί νά σκεφθεῖ κανεῖς πόσο λίγα ἤξεραν οἱ παλαιότεροι ἄνθρωποι γιά τόν κόσμο πού θαύμαζαν. Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι ἐκτός ἀπό τόν Ἀρίσταρχο τόν Σάμιο θεωροῦσαν τή γῆ σάν τό κέντρο τοῦ κόσμου καί σάν τό μεγαλύτερο οὐ-

γράνιο σώμα. Πού νά φαντασθούν τό ασύλληπτο μέγεθος τοῦ Σύμπαντος τῶν ἀστέρων καί τῶν γαλαξιών ὅπως τό ξέρουμε σήμερα, πού σέ σύγκριση μέ αὐτό ἡ γῆ μας εἶναι ἴσως ὅσο ἓνα μικρόβιο σέ σύγκριση μέ τό σπίτι μας.

Ὁ Κέπλερ καί ὁ Γαλιλαῖος ἐπιβεβαίωσαν τήν ἡλιοκεντρική θεωρία τοῦ Ἀριστάρχου. Κατόπιν ἡ Ἀστρονομία προχώρησε σιγά - σιγά στή διαπίστωση τῶν τεραστίων μεγεθῶν τοῦ σύμπαντος.

Πρέπει πάντως νά παραδεχθοῦμε ὅτι ἦταν πιό βολικό γιά τήν πίστη τῶν χριστιανῶν νά εἶναι ἡ Γῆ, ἐδῶ πού κατέβηκε ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, τό κέντρο τοῦ Σύμπαντος, παρά ἓνας κόκκος ἄμμου σέ κάποια γωνιά του. Ἦταν φυσικό ἡ ἀνακάλυψη τοῦ Κέπλερ καί τοῦ Γαλιλαίου (πού καί οἱ δύο τους ἦσαν πιστοί) νά φέρει κάποια ἀνησυχία στούς πιστούς. Γιά νά μήν αἰσθανθοῦν αὐτήν τήν ἀνησυχία θάπρεπε νάχουν αὐτό πού λέμε «εὐρύτητα πνεύματος».

Κατ' ἀναλογία νά πρέπει νά παραδεχθεῖ κανεῖς ὅτι ἡ εἰκόνα ἐνός θεοῦ ἀνθρωπόμορφον, πού μέ τά χέρια Του πιάνει λάσπη ἀπό τή γῆ φτιάχνει ἓναν πῆλινον ἀνθρώπο καί μέ ἓνα φύσημα τόν μεταβάλλει σέ ζωντανόν, ἦταν γιά τήν πίστη τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων πιό βολική ἀπό τήν ἰδέα τῆς ἐξελεύσεως. Πού λείπει ὅτι μέσα σέ δισεκατομμύρια χρόνια ἀπό ἀπλούστερες μορφές προέκυψαν πολυπλοκότερες καί τελικά ἓνα ζωικό εἶδος στό ὅποιο ὁ θεός πρόσθεσε τό πνεῦμα.

Γιά πολλούς χριστιανούς στόν κόσμον, ἰδίως ὅμως στήν Ἀμερική, ἡ ἰδέα αὕτη προκάλεσε σοβαρή ἀνησυχία. Καί ἐπι-

στήμονες ὅπως ὁ Crick, ὁ Monod, ὁ Dawkins ἐπηρεάσθηκαν τόσο πολύ, ὥστε νά θεωροῦν ὅτι μετά τόν Δαρβίνο δέν ἔχει θέση στήν ἀνθρωπότητα ἡ πίστη. Ἀπό πού κι ὡς πού ὅμως αὐτό; Ἡ αἰτία τοῦ κόσμου πρέπει νά βρῖσκεται ἔξω ἀπό τόν κόσμον καί ὄχι μέσα σ' αὐτόν.

Νά πῇ κανεῖς ὅτι ἓνας παντοδύναμος Θεός δέν θάπρεπε νά χρειασθεῖ τόσο πολὺν χρόνο γιά νά δημιουργήσει τόν ἄνθρωπο; Ὁ χρόνος ὁ πολὺς ἢ ὁ λίγος ὑπάρχει μόνο γιά τό μυαλό μας. Ὁ Θεός εἶναι ἔξω ἀπό αὐτά (χίλια ἔτη παρά τῷ Θεῷ ὡς ἡμέρα μία). Τοῦ Θεοῦ μπορεῖ αὐτό ἀκριβῶς νά τοῦ ἄρесе σάν ἔργο Του, τό ταξίδι τῆς διαδρομῆς τῆς ἐξελεύσεως. Ἐμᾶς μᾶς ἐνδιαφέρει τό ἀποτέλεσμα καί τό μέρος πού μᾶς ἀφορᾷ. Καί ὅσο μεγαλειώδες εἶναι τό σύμπαν πού ξεουμε, (ὅσο ξέρουμε) σήμερα, ἄλλο τόσο μεγαλειώδης εἶναι ἡ σειρὰ τῶν φυσικοχημικῶν φαινομένων, ἀπό τή διπλῇ ἀλυσίδα τοῦ δεσοξυρίβου νουκλεϊκοῦ ὀξέος (DNA), τόν διαχωρισμό της σέ δύο μονές ἀλυσίδες, τήν μεσολάβηση τοῦ ἀγγελιοφόρου RNA (ριβονουκλεϊκοῦ ὀξέος), τό χτίσιμο τῶν προτεϊνῶν μέ αὐτό σάν καλούπι στά ριβοσωμάτια τοῦ κυττάρου, τήν ἀνάπτυξη τοῦ κυττάρου, τόν πολλαπλασιασμό του, τήν παραγωγή διαφόρων ἰσθῶν καί ὀργάνων.

Ὁ καταπληκτικὸς αὐτὸς κώδικας πληροφοριῶν γιά τήν κατασκευή ἐνός ζῶντος οργανισμοῦ ὑφίσταται συνεχῶς μεταβολές, πού λέγονται μεταλλάξεις. Παράγονται νέα εἶδη καί ἐπιβιώνουν αὐτά πού προσαρμόζονται καλύτερα

στis συνθήκες του περιβάλλοντος ενώ τα άλλα εξαφανίζονται (αυτά με λίγη φαντασία).

Θά ρωτήση κανείς τώρα ποῦ εἶναι ἡ σκοπιμότης, ἡ «ἐντελέχεια» κατὰ τόν Ἀριστοτέλη ποῦ διαπιστώνεται στήν μορφή καί τή λειτουργία τῶν ζώντων ὀργανισμῶν; Ἡ σκοπιμότης διαπιστώνεται τώρα.

1) Στό εἶδος τῶν μεταλλάξεων καί
2) στis δημιουργημένες ἀπό τόν Θεό συνθήκες τοῦ περιβάλλοντος. Αὐτά τά δύο πραγματώνουν τώρα τήν τεολογική σκέψη.

Μερικοί στόν κόσμο ἐπηρεάσθηκαν τόσο πολὺ ἀπό τή θεωρία τῆς ἐξέλιξεως ὥστε νά ὑποστηρίζουν ὅτι τώρα πρέπει ν' ἀλλάξουν καί οἱ ἀντιλήψεις μας γιά τήν ἠθική. Ἔχουν λάθος. Δέν ὑπάρχει προδαρβινική καί μεταδαρβινική ἠθική. Οἱ κανόνες τῆς ἠθικῆς ποῦ διέπουν τήν κοινωνία διαμορφωμένοι μέσα ἀπό χιλιετίες δέν μποροῦν ν' ἀλλάξουν. Δέν μπορεῖ π.χ. ὁ ἐγκληματίας νά πῇ ὅτι «ἡ ἐξέλιξη μ' ἔκαμε ἐγκληματία, ὀφείλετε νά μέ ἀποδεχθῆτε». Ὅφειλε καί αὐτός νά συμμορφωθεῖ μέ τήν ισχύουσα ἠθική καί ἡ κοινωνία νά λάβει τά ἀναγκαῖα μέτρα γιά νά προστατεύσει τοὺς νομιμόφρονες πολίτες. Ὅμοίως δέν μπορεῖ νά ὑποστηριχθεῖ ὅτι ἡ ἀνακάλυψη τοῦ DNA συνεπάγεται νά θεωρηθεῖ ἡ ὁμοφυλοφιλία σάν «προτίμηση» ἰσότιμη μέ τήν φυσιολογική ἐτεροφυλική σεξουαλικότητα. Καί μόνο τό γεγονός ὅτι ἡ ὁμοφυλοφιλία δέν ὀδηγεῖ σέ ἀναπαγωγὴ τοῦ εἴδους, τήν τοποθετεῖ στό ἐπίπεδο τῆς φυσικῆς ἀτέλειας, τῆς ἀναπηρίας. Ἡ «προτίμηση» αὕτη εἶναι τουλάχιστον μιὰ ἀναπηρία.

Ἐδῶ πρέπει ν' ἀναφερθεῖ καί μιὰ λανθασμένη τακτική θεολόγων ποῦ ἀσχολήθηκαν μέ τήν Ἀπολογητική τοῦ Χριστιανισμοῦ: Ἀπέδιδαν σέ ὑπερφυσική θαυματουργική ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ φαινόμενα ποῦ δέν εἶχαν ἀκόμη ἐξηγηθεῖ ἀπό τήν ἐπιστήμη μέ βάση τοὺς φυσικοὺς καί βιολογικοὺς νόμους. Αὐτό λέγεται «Θεὸς τῶν ἐλειμμάτων» (τῆς ἐπιστήμης, God of the gaps). Ἡ νοοτροπία αὕτη πρέπει νά ἀποφεύγεται, γιατί ὀδηγεῖ σέ ἀμηχανία ὅταν ἡ ἐπιστήμη ἀνακαλύψει τή φυσική ἐξήγηση τῶν φαινομένων αὐτῶν.

Ὅλα τά φαινόμενα τῆς φύσεως καί τῆς ζωῆς, εἴτε ἀνεξήγητα εἴτε ἐξηγημένα, εἶναι στά μάτια μας ἓνα θαῦμα, καί ἀναφωνοῦμε: «Ὡς ἐμεγαλύνθη τά ἔργα Σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἐπληρώθη ἡ Γῆ τῆς κτίσεώς Σου».

Θ. Β. ΚΕΤΣΕΑΣ, Ἱατρός

Βιβλιογραφία

1. Θουκυδίδου, Πελοποννησιακὸς πόλεμος.
2. Ἀριστοτέλους, Μετὰ τὰ φυσικά.
3. Francis Collins, *The language of God*, London 2007.
4. Pierre - Paul Geassé, Ἐσὺ ὁ μικρούλης Θεός, Ἀθήνα 1971.
5. Χρήστου Γαμβριᾶ, Ἡ ἐξέλιξη ὑπὸ τό πρῶτο νεωτέρων ἐξελίξεων τῆς Βιολογίας, «Ἀκτῖνες» Ἰουλίου - Αὐγούστου 2008.
6. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐξέλιξη, ὁ Δαρβίνος, ὁ ἄνθρωπος, Ἀθήνα 2009.
7. Ἀθαν. Ἀβραμίδου, Ἡ προέλευση τοῦ κόσμου καί τῆς ζωῆς καί οἱ θεωρίες τῆς ἐξέλιξεως, Ἀθήνα 2006.
8. H. Tristram Engelhardt Jr. Τὰ θεμέλια τῆς Βιοηθικῆς, Ἀθήνα 2007.

ΠΡΟΣΜΟΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΗ

Πώς θ' ανθίζαν βιολέτες τό ξέραμε,
πώς πουλιά θά γυρίζαν ξανά
καί στ' ανέφελα οὐράνια θά σκόρπιζαν
άνοιξιάτικα, αἰθήρια ὡσαννά.

Πώς ἡ γῆ τό χορτάρι θά βλάσταινε
ποιός δέν τό ἔξερε κι ἀκόμα πώς
στά ξερόκλαδα πάνω θ' ἀνοίγανε
τά μπουμπούκια σάν μάτια στό φῶς;

Ὡς κι ἐκεῖνα τῆς δύσης τά χρώματα
τά προσμέναμε τόσο χρυσά
καί τόν ψίθυρο μέσ στά φυλλώματα
πού τ' ἀγέρι ξυπνᾷ σάν φουσά.

Κι οἱ καρδιές, παγωμένες, δέ νιώσανε
τίς βιολέτες πού ἀνθίσαν ξανά,
τά πουλιά, τά μπουμπούκια πού ἀνοίξανε,
τά χρυσά, ρουμπινιά δειλινά...

Κι οἱ καρδιές, πονεμένες, δέ νιώσανε
ὅλες τοῦτες τίς χάρες τῆς γῆς.
Ἀγρυπνοῦν σάν τ' ἀστέρια πού λιώσανε
νά προσμένουν τό φῶς τῆς αὐγῆς.

Γιατί ξέρουν, ἡ ἐλπίδα δέ σβήνεται,
πώς ὁ πόνος κι ἄν εἶναι φριχτός,
κάποια μέρα, ὡς προσμένουν, θ' ἀκούσουνε,
τί χαρά! πώς Ἀνέστη ὁ Χριστός.

ΧΑΡΑ ΚΡΙΣΠΟΥ

Η ΣΙΩΠΗ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ

«'Η πλάση κλαίει. Μοιρολογᾶν οἱ αὐρες μέσ' τὰ δάση.
Στ' ἀγγελοπάλατα ὀδυρμός καί γόος ἔχει ξεσπάσει.
Τ' ἀηδόνια πάσαν στά κλαδιά καί σκύψανε ν' ἀκούσουν.
Δάκρυα τὰ ρόδα στάξανε, τόν θεῖο νεκρό νά λούσουν.
Φοῦσκωσ' ἡ ὀδύνη τή φτωχή καρδιά καί πάει νά σπάσει».

Γ. Βερίτης

Ὅλα τώρα ἐτελείωσαν. Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα καί ἡ ἄρνηση τοῦ Πέτρου. Ἡ ὑποκρισία τοῦ Πιλάτου καί ἡ ἐπιβουλή τῶν Ἀρχιερέων. Οἱ ἐμπτυσμοί καί τὰ ραπίσματα. Τά κολαφίσματα καί οἱ ἐμπαιγμοί. Ἡ προρφυρή χλαίνη καί ὁ κάλαμος. Ὁ σπόγγος καί τό ὄξος. Τά καρφιά καί ἡ λόγχη. Ὁ Σταυρός καί ὁ θάνατος. Τά Ἱεροσόλιμα βυθίστηκαν στήν ὀδύνη καί στό πένθος. Ἡ νύχτα, μέ τόν ἀτελεῦττο ζόφο, τήν ἄκρα δοκιμασία καί τή δραματική ἀγωνία της, ἔχει περισκεπάσει τήν ἀνοιξιᾶτικη ἀτμόσφαιρα. Ὁ γλυκύτατος Ναζωραῖος θυσιάστηκε στό Γολγοθᾶ γιά τήν ἀλήθεια, τήν ἀγάπη καί τή δικαιοσύνη ὅλου τοῦ κόσμου.

* * *

Ἔρχεται, ὕστερα, ὁ ἐνταφιασμός καί ἀκολουθεῖ ἡ μεγάλη σιωπή. Ἡ σιωπή τοῦ Σαββάτου. **«Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία καί στήτω μετά φόβου καί τρόμου καί μηδέν γήινον ἐν ἑαυτῇ λογιζέσθω».** Ἀνῆκει στό ἀποκαθλωμένο Ἀχραντο Σῶμα, τό τυλιγμένο σέ ἀρωματισμένα ὀθόνια, καταπληγόμενο

ἀπ' τὰ μαρτύρια. Ἡ μεγάλη ἀνθρώπινη προσδοκία, ἡ ἀδαπάνητη νοσταλγία καί ἡ ἀκατανίκητη παραμυθία.

Ἕνας τάφος, τό μνημεῖο τοῦ Ἰωσήφ τοῦ ἀπό Ἀριμαθέας, φιλοξενεῖ τόν ἀχώρητον, ὅπου, πρόσκαιρα, συντρίβεται ἀπ' τήν ἐξουσία ἡ ἐλπίδα. Ἡ κουστωδία ὑπερφηφανεύεται γιά τή νίκη της. Στόν Κρανίου Τόπον οἱ Γραμματεῖς καί οἱ Ἀρχοντες τοῦ λαοῦ πιστεύουν, ὅτι, μέ τήν ὑλική δύναμή τους, θά ἐξουθενώσουν τήν ἀλήθεια καί θά μπορέσουν, χωρίς τήν ἐλεγκτική γλῶσσα τοῦ Ἰησοῦ, νά συνεχίσουν τήν κοινωνική ὑποκρισία, τήν ἀδικία καί τή βία.

«Μάτην φυλάττεῖς τόν τάφον κουστωδία».

Οὐ γάρ κατέξει τύμβος αὐτοζώϊαν».

Εὐλογημένη ἡ ὥρα τῆς ἀναμονῆς καί τῆς προσδοκίας. Προσκαλεῖ κοντά της ὅλους τούς «κοπιῶντας καί πεφορτισμένους».

* * *

Ὑστερ' ἀπ' τὰ πάθη, προβάλλει ἡ Θεία Νίκη. Στό βάθος τοῦ ὀρίζοντα

ὁρθρίζει ἡ Κυριακή, ἡ γλυκεῖά Πασχα-
λιά, ὀλόφωτη πνευματική ὠραιότητα,
γεμάτη ὑπόσχεση γιὰ τὴν κατάλυση τοῦ
τέλους. Μέσα στό σκοτάδι, στό θάνατο
καί στήν ἀπελπισία, ξεπροβάλλει ὁ ἡ-
λιος τῆς δικαιοσύνης καί ὁ ἀναστάσιμος
αἴνος, κήρυγμα πίστεως καί αἰσιοδο-
ξίας, ὑψώνεται ὡς τόν οὐρανό. «**Ἄγγε-
λος γάρ Κυρίου, καταβάς ἐξ οὐρα-
νου, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον
ἀπὸ τῆς θύρας καί ἐκάθητο ἐπάνω
αὐτοῦ**». Μιά λύτρωση καί μιὰ διαβε-
βαίωση. Ἡ ζωὴ νικάει τό θάνατο. Ὅλα
ἀνασταίνονται, ὅλα ἐλευθερώνονται καί
ὅλα μεταβάλλονται, φέρνοντας τὴ

σφραγίδα τοῦ Δημιουργοῦ. Οἱ κρουνοὶ
τοῦ Θείου Λόγου φωτίζουν τίς σκοτει-
νές διάνοιες, γαληνεύουν τίς τρικυμι-
σμένες ψυχές καί ἀναστηλώνουν τὴν ἀ-
ξία τῆς ἀρετῆς. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χρι-
στοῦ, «ἄγκυρα ἐλπίδος», εἶναι ἡ νίκη
τοῦ Καλοῦ ἐναντίον τοῦ Κακοῦ. Μᾶς
περιζώνει, μέ τὴν ἀέναη ποικιλία τῶν
μορφῶν τοῦ θαύματος καί ἀνοίγει τίς
πύλες τῆς αἰωνιότητος, μέ τοὺς στίχους
τοῦ ποιητῆ μας:

**«Πλάκες, πού στέκατε βαριές
στά μνήματα καί στίς καρδιές,
σᾶς ἔσπασε ὁ Χριστός μου!».**

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΣ

ΘΑ ΞΕΧΕΙΛΙΣΟΥΝ

*Δέ θέλω ἐγὼ νά σέ ρωτήσω,
κι οὔτε νά ψάξω τὴν πληγὴ σου.
Μπρὸς στήν ἀπέραντή σου δόξα
τά γόνατά μου θά λυγίσουν.*

*Κι ὅμοιες μέ κύμα πελαγίσιο,
λατρεῖς, λαχτάρεις ποῦν' ἐντός μου,
σέ μιὰ κραυγὴ θά ξεχειλίσουν:
– Ὁ Κύριός μου κι ὁ Θεός μου!*

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΛΑΟΣ ΜΟΥ, ΤΙ ΕΠΟΙΗΣΑ ΣΟΙ;

‘Απρίλης, ό μήνας τής άνοιξης. ‘Ο μήνας τής χαράς. ‘Ο μήνας τής άναδημιουργίας. ‘Η φύση ξαναγεννιέται. ‘Αλλά και ό άνθρωπος ξαναγεννιέται. Γιατί ό ‘Απρίλης είναι ό μήνας του Σταυρού και τής ‘Ανάστασης. Του θανάτου και τής ζωής.

Τόν δρόμο χάραξε ό ίδιος ό Χριστός. ‘Εγινε άνθρωπος για να διδάξη στον άνθρωπο τήν αλήθεια. Κι ανέβηκε στο Σταυρό για να σώση τόν άνθρωπο, παίρνοντας επάνω του τίς άμαρτίες του κόσμου. Τόν θάνατο άκολούθησε ή ‘Ανάστασις. ‘Η δική του αλλά και όλόκληρου του γένους τών ανθρώπων.

Γνωστά όλα αυτά. ‘Αλλά τά γιορτάζουμε, κάθε χρόνο, για να τά θυμόμαστε και να τά ξαναζούμε. Νά θυμόμαστε τήν άπειρη αγάπη του Χριστού για τόν άνθρωπο. ‘Οχι τόν καλό και υπάκουο υιό τής παραβολής, αλλά τόν άσωτο. Αυτόν που έγκατέλειψε τό σπίτι του Πατέρα και έφυγε «εις χώραν μακράν». Αυτόν που έσπατάλησε τά πλούσια υλικά και πνευματικά δώρα που του είχε δώσει ό Θεός, «ζών άσώτως». Αυτόν που ξαφνικά «έλθών εις έαυτόν», άντελήφθη ότι «λιμῶ απόλλυται». ‘Η μακάρια στιγμή πρό τής επιστροφής. ‘Η αντίληψις του λάθους. ‘Η συνειδητοποίησης του σφάλματος. Στή συνέχεια ή ιστορία είναι επίσης γνωστή! ‘Η επιστροφή του στο πατρικό σπίτι. ‘Η μετανοιά του («οὐκέτι εἰμί ἄξιος κληθῆναι

υιός σου. Ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου»). Καί ή ύποδοχή που έτοίμασε ό πατέρας για τόν άσωτον υιόν ό όποιος «νεκρός ἦν και άνέζησε/και άπολωλώς/ἦν και εύρέθη».

Και έμεῖς; Πού δέν είμαστε ίσως οὔτε οἱ υπάκουοι οὔτε ὁμως και οἱ άσωτοι; Τί άνταποδώσαμε στήν τόση αγάπη του; «‘Αντί του μάννα χολήν». ‘Οχι μόνο παληά, ό «περιούσιος λαός του Θεού», ό λαός τής Παλαιάς Διαθήκης που είχε γευθῆ άπειρες φορές τήν αγάπη, τό έλεος και τήν εύεργεσία του Θεού. Πού τόν είχε διή στίς εθνικές του περιπέτειες να προπορεύεται και να του άνοίγη τόν δρόμο θαυματουργικά, άρκεί να του τό ζητούσε μέ πίστι. ‘Αλλά και σήμερα έμεῖς, που φέρουμε τό τιμημένο ὄνομα του Χριστιανού. Φοβοῦμαι ότι του άνταποδίδουμε ἐξ ἴσου ὅξος και χολήν. Χωρίς αίτία και χωρίς λογική, έγκαταλείπουμε τόν παντοδύναμο Θεό και στρεφόμεθα σ’ ἓνα κόσμο που παραπαίει. ‘Ενα κόσμο άνεργμάτιστο. Πέφτουμε στήν τρικυμισμένη θάλασσα τής ζωής, χωρίς σωσίβιο.

Αυτόν λοιπόν τόν ‘Απρίλη ἄς τά σκεφθοῦμε όλα αυτά. Τίς εύεργεσίες του Θεού και τήν πικρή ἐκ μέρους μας άνταπόδοση. Καί ἄς πονέση ή ψυχή μας γι’ αυτό τό κατάντημα. ‘Ο Χριστός δέν θέλει πολλά λόγια. ‘Ενα δάκρυ μετανοίας και τήν καρδιά μας, για να τήν καθάριση από τίς άμαρτίες μας. ‘Ετσι, θά συνεορτάσουμε τοῦτο τό Πάσχα μέ τόν Χριστό. Καί θά είναι ὄντως «Πάσχα ιερόν, Πάσχα πανσεβάσμιον, Πάσχα Κυρίου Πάσχα».

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΔΑΣΚΑΛΑ

Ένα από τὰ ἐθνικῶς εὐαίσθητα διαμερίσματα τῆς χώρας μας εἶναι καί ἡ Θράκη, ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει συμπαγῆς μουσουλμανική μειονότητα, καί ὅπου ἡ ἐγγύτητα μέ τὰ ἐλληνοτουρκικά σύνορα εἶναι ἄμεση, ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀνθελληνική δραστηριότητα τοῦ τουρκικοῦ προξενίου τῆς Κομοτηνῆς εἶναι ἔντονη, ἐκεῖ ὅπου ὁ διορισμός καί ἡ μετάθεση Ἑλλήνων δημοσίων ὑπαλλήλων θεωρεῖται δυσμενής.

Ἐκεῖ λοιπόν ὑπηρετεῖ ὡς δασκάλα ἡ κ. Χαρά Νικοπούλου θυγατέρα τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου σέ ἓνα ἀπομονωμένο χωριό τοῦ νομοῦ Ἐβρου ὀνομαζόμενο Μεγάλο Δέρειο, τό ὁποῖο κατοικεῖται ἀποκλειστικά ἀπό Μουσουλμάνους Πομάκους. Στό χωριό αὐτό ἀσκεῖ τό λειτούργημά της μέ ἰδιαίτερο ζήλο γιά νά ἐξουδετερώσει τήν τουρκική ἀντίδραση καί νά μεταδώσει τόν ἐθνικό παλμό στούς ἀκρίτες. Ὁ διορισμός της στό παραμεθῶριο αὐτό χωριό ἦταν δική της ἐπιλογή προκειμένου νά ἐπιτελέσει τό ἐθνικό της καθήκον μέ πράξεις καί ἐνέργειες πολύ πέραν τῶν ὑπηρεσιακῶν ὑποχρεώσεων ὡς Ἑλληνίδας ἐκπαιδευτικοῦ.

Καί οἱ ἀντιδράσεις ὀρισμένων μειονοτικῶν κύκλων δέν περιορίζονται μόνον σέ ἀπειλές, ἀλλά ἐφθασαν καί σέ βιαιοπραγίες, σέ βάρος της μέ συνέπεια

τόν τραυματισμό της, καί παρὰ ταῦτα πιστεύει στό ἔργο της καί ἐπιμένει στήν ἀποστολή της. Γι' αὐτό παραμένει στή θέση της καί δέν ἐπιδιώκει εὐνοϊκές μεταθέσεις.

Ἡ Χαρά Νικοπούλου ἀποτελεῖ πρότυπο Ἑλληνίδας ἐκπαιδευτικοῦ. Εἶναι ἀπό τοὺς λίγους ἀνθρώπους ποὺ μένουν σταθεροί στίς ἀπόψεις τους γιά τήν προσκοπή του τόπου.

Οἱ Ἑλληνίδες δασκάλες τῆς περιόδου τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνα 1904-1908 ξαναζοῦν στό πρόσωπο τῆς Χαρᾶς Νικοπούλου.

Ο ΛΟΓΟΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

Στό φύλλον τῆς 26 Φεβρουαρίου τ.ἔ. τοῦ περιοδικοῦ ΖΩΗ στή στήλη «ἐπὶ τῶν γεγονόντων» καί στό σχόλιον «ἡ Ἐκκλησία στήν πρωτοπορεία» γίνεται λόγος γιά τήν σκανδαλογία, στήν ὁποία ἐπιδίδονται τὰ Μέσα Μαζικῆς Ἐνημέρωσας καί εἰδικότερα σέ ὅ,τι ἀφορᾷ σέ θέματα τῆς Ἐκκλησίας ὅπου προβάλλονται πομποδῶς γεγονότα σχέση ἔχοντα μέ πρόσωπα τοῦ εὐρυτέρου χώρου τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ἀγνοεῖται ἐπιδεικτικά τό πλούσιο πνευματικό ἀνθρωπιστικό, κοινωνικό καί πολιτιστικό της ἔργο.

Τό ἔργο τῆς κοινωνικῆς πρόνοιας τό ὁποῖο ἀσκεῖται ἀπό τήν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, τίς Ἱερές Μητροπόλεις, τῶν

έπαρχιων και τά θρησκευτικά σωματεία τά όποια δραστηριοποιούνται στον χώρο της Έκκλησίας είναι ευρύτατο μέ ιδίους πάντοτε πόρους και μέ την έθελοντική προσφορά των πιστών.

Στίς προθέσεις της πολιτείας ιδίως στίς άρχές της δεκαετίας του 1980 ήταν ή μονοπώληση του κοινωνικού έργου μέ την προβολή της ιδέας του Κράτους Προνοίας και την υποβάθμιση κάθε έκκλησιαστικής και ιδιωτικής έν γένει πρωτοβουλίας. Τουτό όμως απέδειχθη έν των πραγμάτων ανεπαρκές ιδίως όταν αυτό άσκειται μέ τό γνωστό γραφειοκρατικό σύστημα των δημοσίων υπηρεσιών.

Άνεξάρτητα από αυτό και όπουδήποτε γίνεται έργο κοινωνικής πρόνοιας και άλληλεγγύης τουτό είναι άποτέλεσμα της έφαρμογής υπό μίαν ή την άλλην μορφήν των μεγάλων Χριστιανικών άρχών τίς όποτες έθέσπισε ό Κύριος ήμών Ίησους Χριστός και έγινε κύριον έργον της Έκκλησίας διά μέσου των αιώνων.

Θά ήταν παράλειψη στό σημείο αυτό νά μή γίνει λόγος γιά τό έργο της κοινωνικής πρόνοιας τό όποιο πραγματοποιείται περισσότερον από έξήντα έτη στό πλαίσιο του έργου των συνεργαζομένων Χριστιανικών Σωματείων «ό Άπόστολος Παύλος» μέ την πνευματική καθοδήγηση της άδελφότητας ΖΩΗ. Ένα μέρος του έργου αυτού εξιστορείται στό βιβλίο «55 χρόνια στό κελλί της φυλακισμένης» (Έκδόσεις Δαμασκός).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ. ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Η παρατεινόμενη συζήτηση από υπευθύνους εκπροσώπους της δημοσίας ζωής και ό σχετικός σχολιασμός από

τά Μέσα Μαζικής Ένημερώσεως του φλέγοντος θέματος των ήμερών μας γιά την παγκόσμια οικονομική κρίση και τίς έπιπτώσεις αυτής στην οικονομική ζωή της έλλαδικής κοινωνίας, γίνεται άφορμή νά επανέλθει και ή στήλη αυτή στό ύφιστάμενο πρόβλημα από μία άποψη ιστορικής άναδρομής σέ παρόμοια περίσταση πού άνάγεται στά τέλη της δεκαετίας του 1920.

Έπειδή τά σημερινά γεγονότα είναι παρόμοια μέ εκείνα της κρίσεως του 1929 κρίνουμε σκόπιμο νά επανέλθουμε στό θέμα αυτό και νά άνατρέξουμε στον σχολιασμό αυτών από τον μακαριστόν πατέρα Σεραφείμ Παπακώστα στην στήλη του περιοδικού ΖΩΗ μέ τον τίτλον: «Έπί των γεγονότων».

«Έπί έβδομάδας τώρα αί έφημερίδες έδημοσίευσαν τηλεγραφήματα εξ Άμερικής πού περιγράφουν τό τρομερόν κράχ», την καταστροφήν δηλαδή πού έδημιούργησαν οι παίκται του Χρηματιστηρίου της Νέας Υπόρκης. Ίδού ένα άπόσπασμα σχετικής περιγραφής: «Οί μεσίται καταληφθέντες υπό άλλοφροσύνης, έρριπτον τούς διαφόρους τίλους είς την χρηματαγοράν κατά θέματα, γενικώς δέ ή χρηματαγορά παρίστα θέαμα φρενοκομείου μαινομένων, οί όποιοι έφώναζαν όλοι όμοϋ χωρίς νά γνωρίζουν τί ζητούν. Αί χθεσινάι ζημίαι ύπολογίζονται σέ 45 δισεκατομμύρια δολάρια. Πολλοί δέ μεγάλοι οίκοι έφθασαν είς πτώχευσιν, κανείς δέ δέν γνωρίζει και δέν δύναται νά προΐδη πώς θά σταματήσει ή καταστροφή. Αί έφημερίδες άποφεύγουν την άναγραφήν άθρόων άυτόκτονων διά νά μή έπιτείνουν τον έκφρονα πανικόν». Καί έπ'

αὐτῶν τῶν γεγονότων ὁ π. Σεραφεῖμ παρατηρεῖ: Πολλῶν εἰδῶν παραφροσύ-
νας εἶδεν ὁ αἰὼν μας. Ἀλλὰ φαίνεται
ὅτι αὐτὴ τὴν ὁποῖαν παρουσιάζουν τὰ
χρηματιστήρια εἶναι ἡ τρομερωτέρα. Ἰ-
δοὺ ἡ Ἀμερική, τὴν ὁποῖαν ἐξήλευαν
τὰ ἄλλα κράτη διὰ τὸν πλοῦτον της
χάνει κάθε ἡμέραν ποσὰ πού προκα-
λοῦν ἱλιγγον δισεκατομμυρίων καὶ τρι-
σεκατομμυρίων. Ἀπειλεῖ δὲ νὰ δη-
μιουργήσῃ εἰς ὅλον τὸν κόσμον οἰκονο-
μικὸν ἀντίκτυπον. Ἀλλὰ τὸ φαινόμενον
δέν εἶναι παρὰδόξον. Διότι ὁ πεποιθὼς
ἐπὶ πλούτῳ οὗτος πεσεῖται» λέγει ὁ
Θεὸς εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν. ὁ δὲ ἄν-
θρωπος τῆς ἐποχῆς μας πού ἐστήριξεν
ὄχι εἰς τὸν Θεόν ἀλλὰ εἰς τὸν πλοῦτον
ὅλη του τὴν ὑπαρξιν εἶναι φυσικὸν νὰ
πίπτει καὶ νὰ συντρίβεται»⁽¹⁾.

Ἐξ ἄλλου ἓνα σχετικὸν μέ τὴν οἰκο-
νομικὴν ζωὴ τοῦ τόπου μας θέμα εἶναι
καὶ ἐκεῖνο τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ,
τό ὅποῖον τόσον ἐπικαιρὸν εἶναι στίς
ἡμέρες μας. Ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἔτει 1927 ὁ
π. Σεραφεῖμ, σχολιάζει: «Ἐπὶ ἐβδομά-
δας τὸ κυριώτερον ἀντικείμενον τῆς εἰ-
δησεογραφίας καὶ τῶν κρίσεων τοῦ ἐλ-
ληνικοῦ Τύπου εἶναι ἡ πιστοποίησις ἡ
παρασχεθεῖσα ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν
Ἑθνῶν, διὰ τὴν οἰκονομικὴν πίστιν τῆς
Ἑλλάδος καὶ τὴν ἔνεκα αὐτῆς προσοχὴ
σύναψν δανείων. Τόση ὑπῆρξεν ἡ ἐκ
τοῦ γεγονότος τούτου χαρὰ καὶ αἰσιο-
δοξία δημοσιογράφων καὶ ἐπισήμων,
ὥστε ἓνας ἐκ τῶν ὑπουργῶν εἶπεν ὅτι
ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς προβλεπομένης οἰκο-
νομικῆς ἀνορθώσεως εἰσέρχεται ἀσφα-

λῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐτυχίας. Καί
ὅμως ὅταν ἓνα κράτος εὐρίσκεται διαρ-
κῶς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ δανείζεται ὅ-
πως συμβαίνει εἰς τὸ ἰδικὸν μας ἐπὶ
μῖαν τεσσαρακονταετίαν, δέν εἶναι δυ-
νατὸν βεβαίως καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀ-
πόψεως νὰ ἴσταται στερεά, ἔστω καὶ
ἂν δανείζεται ὑπὸ τοὺς εὐνοϊκωτέρους
ὅρους. Ἀλλὰ ἀσχέτως πρὸς τὴν ἀποψιν
αὐτὴν, ἡ εὐτυχία δέν ἐξαργτᾶται ἀπὸ
τὴν οἰκονομικὴν εὐτυχίαν ἐνός λαοῦ,
καὶ ὅταν ἀκόμη τὸ χρῆμα τῶν ἰδιωτῶν
καὶ τοῦ δημοσίου ρεῖ ἀφθονον. Ἀπαι-
τοῦνται ἀπαραιτήτως ἄλλοι παράγοντες
εὐτυχίας καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ὁ τῆς
ἠθικοποιήσεως καὶ χριστιανικῆς μορ-
φώσεως. Εἶναι δὲ ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ
ἔθνος μας διέρχεται ὄχι μόνον οἰκονο-
μικὴν κρίσιν, ἀλλὰ πρὸ παντός ἠθικὴν.
Ἐάν, λοιπόν, ἄρχοντες καὶ λαὸς δέν
κατανοήσουν τὴν ἀνάγκην τῆς ἠθικῆς
ἀνορθώσεως καὶ ἐάν αὐτὴ δέν ἐπιδιω-
χθῇ, εὐτυχίαν ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἀνορ-
θώσεως καὶ μόνον οὐδέποτε θὰ ἀντι-
κρύσουν. Εἶναι τόσον βεβαία ἡ ἀλήθεια
αὕτη (τὴν ὁποῖαν τόσον ἀδιαφόρως καὶ
περιφρονητικῶς παραβλέπουν οἱ θεω-
ροῦμενοι, εἴτε ἔνεκα τοῦ ἀξιωματός
των, εἴτε ἔνεκα τῶν γραμμάτων ἡγέται
τοῦ λαοῦ) ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ μᾶς
διαψεύσουν τὰ πράγματα»⁽²⁾.

Καὶ πράγματι μετὰ ἀπὸ ὀκτῶ δεκαε-
τηρίδες, τὰ γεγονότα τῶν ἡμερῶν μας
δικαιώνουν τίς ἀπόψεις πού ἐξέφρασε
τότε ὁ πολυσέβαστος π. Σεραφεῖμ.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

(1) Σεραφεῖμ Παπακώστα: «Μεταξὺ τῶν δύο πολέ-
μων 1925-1940. Ἀθῆναι Ἐκδόσεις ΖΩΗ σελ. 146.

(2) Αὐτόθι σελ. 307.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ!

Παγκόσμια 'Ημέρα για την 'Ασφαλή Πλοήγηση στο διαδίκτυο ή 10η Φεβρουαρίου και στο Μαρούσι οργανώθηκε μία πολύ σημαντική ημερίδα από τον Δήμο 'Αμαρουσίου με θέμα «Φροντίδα των παιδιών για ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο». Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασαν διακεκριμένοι επιστήμονες και όμιλητές, αυξάνονται δραματικά οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται καθημερινά τα παιδιά ως χρήστες του διαδικτύου.

Πορνογραφία, απόπειρες αυτοκτονίας, τζόγος, σεξουαλική παρενόχληση, πώληση ναρκωτικών ουσιών, υποκλοπή πιστωτικών καρτών και φωτογραφιών, και ψυχολογικός έθισμός είναι τα συνηθέστερα περιστατικά καταγγελιών για ηλεκτρονική παρενόχληση, που δέχονται τα Έλληνόπουλα, από τα οποία τό 71,4% ηλικίας έως 15 ετών είναι χρήστες διαδικτύου.

Ο σοβαρός έθισμός και η εξάρτηση από την υπερβολική και ανεξέλεγκτη χρήση του διαδικτύου είναι ένα άλλο στοιχείο, τό οποίο ανέδειξαν στην ημερίδα οι επιστήμονες της Μονάδας Έφηβικής Ύγείας του Νοσοκομείου Παίδων «Π. και Α. Κυριακού», στους οποίους τά τελευταία χρόνια έχουν απευθυνθεί

47 έφηβοι με σοβαρό έθισμό στο διαδίκτυο από τούς οποίους τό 94,3% ήταν αγόρια. Μάλιστα από έρευνα που πραγματοποιήσαν σε 900 εφήβους από σχολεία της 'Αττικής προέκυψε ότι:

1 στους 100 εφήβους είναι «έθισμένος» και 8 στους 100 είναι στην ομάδα υψηλού κινδύνου.

26% ανέφεραν καθημερινή χρήση.

8% κάνουν χρήση μεγαλύτερη από 20 ώρες την εβδομάδα, μέ συνηθέστερη χρήση (55,2%) τά παιχνίδια.

45,3% των εφήβων δήλωσαν ότι άρκετά συχνά «κατεβάζουν» δωρεάν τρεγούδια, ταινίες και βίντεο.

4,2% δήλωσαν ότι έχουν δεχτεί «μήνυμα έκφοβισμού» μέσω του διαδικτύου (τά αγόρια περισσότερο από τά κορίτσια).

6,24% των χρηστών χρησιμοποιεί τό διαδίκτυο για τυχερά παιχνίδια.

19,47% των χρηστών ανέφεραν χρήση πορνογραφικών ιστοσελίδων.

Οι επιστήμονες έπείσησαν ότι ή υπερβολική χρήση του διαδικτύου από τούς εφήβους έχει συσχετισθεί μέ υπερκινητικότητα, παραβατικότητα, προβληματικές σχέσεις μέ συνομηλίκους και διευκρίνισαν ότι καθημερινά ό έπιτρε-

πόμενος χρόνος χρήσης του διαδικτύου για παιδιά και εφήβους είναι δύο ώρες.

Από την πλευρά του ό επικεφαλής της Δίωξης Ηλεκτρονικού Έγκλήματος της Ελληνικής Αστυνομίας κ. Μανώλης Σφακιανάκης αναφέρθηκε ιδιαίτερα στις απόπειρες αυτοκτονίας εφήβων μέσω διαδικτύου. Από τό 2006 έως σήμερα 24 άτομα νεαρής ηλικίας προσπάθησαν μέ διάφορους τρόπους νά αυτοκτονήσουν, εκφράζοντας τήν επιθυμία τους μέσω διαδικτύου καί αναζητώντας τρόπους γιά νά τό πετύχουν, αλλά «άπέτυχαν» έπειδή τά στελέχη τής ύπηρεσίας του εντόπισαν τά περιστατικά, ενήμερωσαν έγκαιρα τούς γονείς τών παιδιών καί μέ κατάλληλη καθοδήγηση απέτρεψαν τά χειρότερα.

Τέλος, ό Δρ Νίκος Φρυδάς, Πρόεδρος του Safenet, έδωσε πρακτικές συμβουλές στους γονείς γιά νά προστατέψουν αποτελεσματικά τά παιδιά τους καί νά τά εκπαιδεύσουν γιά νά πλοηγούνται μέ ασφάλεια στό διαδίκτυο:

Νά κρατούν τόν ηλεκτρονικό ύπολογιστή σέ άνοιχτούς χώρους, όπως τό σαλόνι, καί όχι σέ ύπνοδωμάτια.

Νά άσχοληθούν μέ τό πώς δουλεύει τό διαδίκτυο καί νά άφιερώσουν χρόνο γιά νά περιηγούνται μαζί μέ τά παιδιά τους.

Νά είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί όταν τά παιδιά χρησιμοποιούν τά chatrooms (δωμάτια συνομιλίας), χωρίς τήν επίβλεψή τους.

Νά μήν αφήνουν ποτέ τά παιδιά τους νά συναντήσουν κάποιον πού γνώρισαν μέσω του διαδικτύου, παρά μόνο μαζί μέ τούς γονείς τους.

Ό ύπολογιστής καί τό διαδίκτυο είναι άναπόσπαστα στοιχεία τής παιδείας πού όφείλουμε νά προσφέρουμε στά παιδιά μας σήμερα, ώστε νά μή γίνουν οί ηλεκτρονικοί αναλφάβητοι του αύριο. Στο χέρι μας είναι νά καταστήσουμε άσφαλή καί ώφέλιμη τήν άπαραίτητη σχέση τών παιδιών μας μέ τό διαδίκτυο.

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΘΕΪΑΣ

Τόν τελευταίο καιρό συχνά - πυκνά διαβάζομε σέ έφημερίδες καί περιοδικά άρθρα, τά όποια κεκαλυμμένως ή άπροκαλύπτως διαφημίζουν τήν άθεΐα καί τήν άπιστία. Ένδεικτικό παράδειγμα ή άρθρογραφία του δημοσιογράφου τής *Καθημερινής* κ. Πάσχου Μανδραβέλλη στις 8 καί 15 Φεβρουαρίου 2009. Τό πρώτο του άρθρο, μέ τίτλο «Οί άθεοί άντεπιτίθενται», άνεφέρετο στήν προβολή καί δημοσιοποίηση τής άθεΐας σέ ξένες χώρες καί στήν ώργανωμένη προσπάθεια νά επικριθ ή θρησκευτική πίστις ως αίτία τής βίας καί τής δημιουργίας τρομοκρατών μέ άφορμή τά γεγονότα τής 11ης Σεπτεμβρίου. Άντιγράφει ό άρθρογράφος από κείμενο του Ντωκινς: «Ταΐστε τους μέ μιá συνολική καί αυτό-άποδεικνύομενη μυθολογία, έτσι ώστε τό μεγάλο ψέμα νά μοιάζει λογικοφανές. Δώστε τους ένα ιερό βιβλίο καί αναγκάστε τους νά τό μάθουν άπ'

έξω... υπάρχει ένα έτοιμο σύστημα έλέγχου τής σκέψης πού τιμάται ανά τους αιώνες και παραδίδεται από γενιά σέ γενιά. Έκατομμύρια άτομα έχουν μεγαλώσει μ' αυτό. Όνομάζεται θρησκεία και για λόγους πού δέν έχουν γίνει κατανοητοί μέχρι σήμερα οί περισσότεροι άνθρωποι τό αποδέχονται». Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται ως «διαπρύσιος κήρυκας του άθεϊσμού» ό "Άλμπερτ Άϊνστάιν(!). Τό δεύτερο άρθρο επεγράφετο «ή άβολή σχέση θρησκείας και έπιστήμης» και ήταν μία μονομερής ύποστήριξις των άθεϊστικών άντιλήψεων, οί όποίες θεωρούν ότι άντιτίθενται ή πίστις και ή έπιστήμη. Παρέθετε μάλιστα και τέσσερες βιβλιογραφικούς τίτλους όλους προερχομένους από τήν πλευρά τής μαχητικής άθεϊας.

Τό φαινόμενο δέν είναι σημερινό. Έδω και τρία χρόνια εξέδόθη τό βιβλίο *Η περί Θεού άνταπάτη*, του Richard Dawkins, τό όποιο θεωρείται ως τό μαυφέστο των συγχρόνων άθεϊστών. Συναφές μέ αυτό είναι και *Η ιστορία τής άθεϊας*, του Minois Georges. (Μία πρώτη κριτική του βιβλίου του Dawkins έγινε από τόν Θάνο Σαμαρτζή στήν *Καθημερινή* τής 5.8.2007). Ό συγγραφέύς του βιβλίου διατυπώνει τήν άρχή ότι πρέπει νά κρημνισθ ή πίστις στόν Θεό ως άσυμβίβαστος μέ τήν σημερινή γνώσι και έπιστημονική πρόοδο. Θεωρεί ότι ή εξέλιξις τής κοινωνίας δέν έχει αφήση θέσι για τήν ύπαρξι τής πίστεως και τής θρησκείας ως φαινομένου. Ό ίδιος μάλιστα σέ παλαιότερο βιβλίο του υπό τόν τίτλο *Τό έγωιστικό γονίδιο*, διατεί-

νεται ότι ή εξέλιξις και άνάπτυξις του άνθρωπίνου είδους, αλλά και των υλοίπων είδών στόν πλανήτη μας, δέν έχει ανάγκη έξωθεν Δημιουργού και Προπονητού. Έχει, μάλιστα, δημιουργηθεί και ίδρυμα για τήν προβολή τής άθεϊας και στό τέλος του βιβλίου του *Η περί Θεού άνταπάτη* παραθέτει διευθύνσεις από όργανώσεις πού υπερασπίζονται τά δικαιώματα των άθεϊστών και προβάλλουν τίς άντιλήψεις τους σέ διάφορες χώρες του δυτικού κόσμου.

Ένώπιον αυτών των δημοσιεύσεων και εκδόσεων θεωρούμε ότι χρέος των χριστιανών έπιστημόνων είναι ή τεκμηριωμένη άπάντησις στίς αίτιάσεις των άντιθέτων και ή προβολή του θησαυρού τής πίστεως. Βεβαίως, κατά τήν Παράδοσι τής όρθοδοξίας μας, ή πίστις δέν είναι ένα ιδεολόγημα ή ένα ανθρώπινο κατασκεύασμα, τό όποιο θά φέρωμε σέ άντίθεσι μέ άλλα παρεμφερή κατασκευάσματα (πάλη των ιδεών). Η χριστιανική πίστις είναι ή αγαπητική συσχέτισις μέ τό πρόσωπο του Θεανθρώπου Κυρίου μας, ή τήρησις των έντολών Του και ή ζωή ή σύμφωνος μέ τό άγιο θέλημά Του. Καί σέ αυτήν τήν σχέση δέν μπορεί νά μπή ως έμπόδιο ούτε ή έπιστημονική γνώσις, ούτε γενικώς ή άνθρωπίνη γνώσις. Είναι άλλης τάξεως και άλλου μεγέθους έμπειρία. Από τήν άλλη, όμως, πλευρά, δέν θά πρέπει νά μένουν αναπάντητες αυτές οί οίονει «έπιθέσεις» τής άθεϊας, δέν θά πρέπει νά διαιωνίζεται ό μύθος ότι δήθεν ή πίστις και ή θρησκεία άντιτίθενται στήν έπιστημονική έρευνα και γνώσι.

Καί πέραν τῶν μεμονωμένων ἀπαντήσεων (ὅπως καί παραδείγματι ἐπιστολή —ἀπάντησι στό πρῶτο ἄρθρο περί ἀθεΐας— τοῦ Μητροπολίτου Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου στήν *Καθημερινή* τῆς 18. 2.2009) θά πρέπει καί ἡ Χριστιανική Ἑνωσις Ἐπιστημόνων μέ τό κύρος καί τήν ἱστορία της νά παρέμβῃ. Ἐνα πρῶτο βῆμα, νομίζομε, ὅτι θά ἦταν ἡ ἀνάρτησις στόν ἱστοχώρο της τῆς *Διακηρύξεως* τοῦ 1946, ἡ ὁποία μέχρι καί σήμερα μπορεῖ νά προσφέρῃ πολλά ἐπιχειρήματα γιά τήν συνεργασία πίστεως καί ἐπιστήμης. Καί ἄλλα δημοσιεύματα

μπορεῖ ἡ Χ.Ε.Ε. νά ἐκδώσῃ καί νά ἀναρτήσῃ στό διαδίκτυο, τά ὁποῖα μέ σημερινές πληροφορίες καί τεκμηριώσεις νά προσφέρουν στόν ἀπροκατάληπτο ἀναγνώστη τήν συμβατότητα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί μέ τά ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα τῶν ἡμερῶν μας καί μέ τήν τεχνολογική πρόοδο. Ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ μπορεῖ ἐπὶ πλέον νά προσφέρῃ τά κριτήρια γιά τήν ἠθική χρῆσι ὅλων αὐτῶν τῶν γνώσεων, ἐπιτευγμάτων καί προόδου καί νά κατευθύνῃ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ι. Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τήν 1ην ἐκάστου μηνός. Ἰδιοκτήτης: «Χριστιανική Ἑνωσις Ἀκτίνες», ὁδός Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήναι, Τηλ. 210.32.35.023. Ἐκδότης καί Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ἰατρίδης, Παρθενῶνος 26, 117 42 Ἀθήναι. Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Μαρία Κ. Τσινταράκη, Γαμβέττα 12, 106 77 Ἀθήναι, Τηλ. 210.38.05.816. Τιμή τεύχους ΕΥΡΩ 1,50. Ἐτησία συνδρομή, Ἑσωτερικοῦ ΕΥΡΩ 15, Ἐξωτερικοῦ ΕΥΡΩ 30. Ἡ Ἐπιτροπή ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτήν τό δικαίωμα νά μή δημοσιεύῃ ἢ νά συντέμνῃ κατά τήν κρίσιν της οἰονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μή, δέν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελίαι ἐντύπων ἐν γένει καί διηλεκτικρίσιν δέν δημοσιεύονται. ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθήναι, Ἀπρίλιος 2009

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ. Τ. 105 61
ΑΘΗΝΑΙ

Δρος ΦΙΛΟΛΑΟΥ ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΩΝ

Ιος ΚΥΚΛΟΣ

(ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΘΕΣΜΟΥ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΑΘΗΝΑ 2008